

Pengevirke

TIDSSKRIFT

FOR NY BANKKULTUR

3

2004

OKTOBER

*Mellemmenneskelige
relationer*

Pengevirke 3-2004

udgives af
Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge

E-mail

merkurbank@merkurbank.dk
cultura@cultura.no

Hjemmesider

www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Udkommer

4 gange om året
Næste gang 8. december 2004

Oplag: 8.500

Frist

for bidrag til næste nummer er
8. november 2004

Danske indlæg

sendes til Merkur
Vejgaard Møllevvej 3, Boks 2039
DK-9100 Aalborg
0045 9810 1835

Norske indlæg

sendes til Cultura Sparebank
P.b. 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo
0047 2299 5199

Redaktionsgruppen består af

Ole Uggerby (ansv. i Danmark)
uggerby@mail.dk
Arne Øgaard (ansv. i Norge)
arne.oegaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Tryk

Bræmer Tryk A/S
FSC co-certificeret
Miljøcertificeret ISO 14001
Trykt på: RePrint FSC

Tema denne gang

Mellemmenneskelige relationer

Tema for næste nummer

4/2004 – Håndværk, kunst og kunsthåndværk

Pris for 2004: Kr. 150,- Benyt konto:
Cultura: 1254.96.00555
Merkur: 8401-9180227

De holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i bladet i de enkelte artikler og indlæg er de pågældende forfattere selv ansvarlige for.

De er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens synspunkter.

Mindst 17,5 %

af fibrene benyttet under fremstillingen af dette papir stammer fra velforvaltede skove, der individuelt er certificeret ifølge reglerne fra Forest Stewardship Council. 50 % af papiret stammer fra genbrug af papir.

CERTIFIED BY SMARTWOOD · SW-COC-717
FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C.

I n d h o l d

3	Familien og dens relationer	af Bent Jøker
5	Ankerhus	
6	Den åbne, autentiske og almenmenneskelige arbejdsplads	af Bent Engelbrecht
8	Koncernpræsten som medleder	af Steen Hildebrandt
9	ASD - Internationalt netværks-samarbejde	
10	Musik som brobygger	af Daniel Barenboim
11	En anderledes verden	af Jan Øberg
12	Fred er en mulighed	af Jan Øberg
14	Alternativ til konkurrence	af Arne Øgaard
15	Der mennesker møtes kan noe skje!	
16	Det Økologiske Hus	af Jannike Østervold
18	4. Sektor – Et netværk for blød business	af Nina Høst-Madsen
19	De ansatte kan eie bedriften!	af Arne Øgaard
19	Kolonihagen – økologiske varer rett hjem	af Jannike Østervold
20	Penge og ånd (Interview med Jacob Needleman)	af John Bloom
24	SmåNytt	
26	Nyt fra Merkur	
28	Nyt fra Cultura	
29	Odense Cykeltaxa	
32	Aktuelle bøger	
34	Enkelte spørgsmål (digt)	

Illustrationer:

Redaktionen har valgt at lade fotos fra bogen "Ethnobotany" indgå som illustrationer i dette nummer af Pengevirke. Bogen er omtalt på side 32.

Mellemmenneskelige relationer

– er et emne, som ethvert menneske er bekendt med – og har gjort sig erfaringer med.

Ethvert voksent menneske vil vide, at der i det sociale liv kan forekomme udfordringer, hvor løsningen ikke er givet på forhånd – men ofte kræver noget helt nyt af den enkelte, hvis en relation skal bevares positiv.

At arbejde sig igennem en sådan situation kræver menneskekundskab, selvindsigt og ærlighed og forandringsvillighed. Men selv i en god relationer kan der pludselig opstå vanskeligheder, som kan udarte sig til en konflikt mellem to (personer, parter, grupper, lande osv.).

Og hvad har vi så med os af færdigheder, viden, metoder og værktøj til denne type opgave?

Ikke meget! Det var ikke et fag i skolen og næppe heller i uddannelsen.

Hvis der findes sociale instinkter er de ikke dominerende i konfliktsituationer. Tværtimod forekommer sociale evner at blive fortrængt af mere primitive reaktioner i stressituationer. Det er der rigeligt med eksempler på i hverdagen og i medierne.

Men der findes viden, metoder og værktøj til konflikthåndtering – og mennesker der professionelt arbejder med emnet.

Læs om dem i dette nummer af Pengevirke.

Håndværk, kunst og kunsthåndværk

Det er temaet for næste Pengevirke. Hvad er der tilbage af hånden arbejde? Findes der endnu mennesker, der kender glæden ved at kombinere natur- og råmaterialer med godt værktøj, fingerfærdighed, håndlag, menneskelig kreativitet og materialekundskab?

Vi håber at kunne indsamle en række inspirerende historier fra vore læsere og samarbejdspartnere og gerne ledsaget af utraditionelle julegave-ideer. Det er ikke for tidligt at reagere allerede nu med forslag.

Familiens traditionelle fælles studietur i sommerferien gik i år til Bornholm. Man kiggede både på kunst, granit, borge og ... sild. Som sædvanlig af en uges varighed. Jo da, en uge fælles og så resten af ferien til den store individuelle adspredelse. Sådan er det bedst. De tre ungdomsdeltagere i studieturen, to sønner på henholdsvis 20 og 27 og en datter på 23, kan medbringe partnere. Man nyder at være sammen i en overskuelig tidsramme og har det fornøjeligt - stort set altså - på disse FMF'er ("Ferien Med Formål" som de engang er blevet døbt).

Den lærende familie

Familien og dens relationer

Af Bent Jøker

Ferier Med Formål – FMF

Der har tidligere været FMF'ere i Polen, Amsterdam, Norge og flere andre steder. På et tidspunkt begyndte ferieformen dog at flade ud under vægten af "individuel slaphed" som storebror udtrykte det. Det hændte f.eks. at ungdomskollet sov til middag og at der var "egotrip" om aftenen, hvor nogen forsvandt i egen boldgade. Det bevirkede, at man sjældent var fuldtallige på dagturene. Sluttelig truede FMF'en med at falde fra hinanden i irritation.

Så blev far, mor og "børn" med partnere indkaldt til "generalforsamling". Den gamle patriark forelagde spørgsmålet, om denne fællestur var den sidste og om ferieformen havde overlevet sig selv? Efter at de medbragte frustrationer hos alle var blevet luftet og drevet bort som nattetåge i september, blev ferieformen faktisk rost og bedømt som værdifuld. FMF'en blev herefter ikklædt nogle spilleregler – f.eks. at alle skulle være klar til dagens fællesture kl. 9.30. Der blev indlagt dage uden fællesture, men første og sidste aften var obligatorisk fælles. At udfinde fremtidige rejsemål blev ædelmodigt overladt de to gamle da det jo nu egentlig var dem, der betalte.

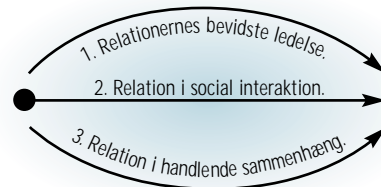
Siden har FMF-turen altid været en succes. Nu holder ungdommen hinanden i ørerne på de aftalte regler og turforslag luftes bredt – meget diplomatisk af de to gamle planlæggere. Tilsyneladende er det også dem, der er mest fornøjede, afslappede og ubevidst nyden-de. I virkeligheden nyder de bevidst succesen i samværet og holder godt øje med den fælles FMF-rorvind. Især vor mor har en fabelagtig evne til at hjælpe alle hen over eventuelle "humørhuller."

I tiden efter traditionen

Det lyder simpelt men er det ikke! Relationer skal vedblivende plejes gennem bevidst ledelse af en familieorganisme. Her hjælper ingen kære mor. De tider er forbi, hvor tradition, vane, kutyme osv. bar relationerne igennem på det ubevidste plan. Der er nemlig omkring relationer et trefold af bevidste ledelsesopgaver – som vi skal have vænnet os til og som meget vel kan observeres i ovenstående eksempel.

Relationer skal ledes af tankeretninger, planer, målsætninger om så bare i det små. De skal plejes gennem energi-investering, som moderen gør det her (men naturligvis også alle andre efter evne). Og så skal der være handling bag ordene, fælles veje, der går, procedu-

rer, der overholdes osv. Hermed når vi frem til den aha-oplevelse, at relationen i sig selv i virkeligheden kun er det midterste af tre elementer, som følges ad. Hele sagen i en nøddeskal kan se sådan ud:

Dette er hemmeligheden bag den beskrevne families vellykkede FMF'er og de gode relationer året igennem. Denne familie er lykkeligt og vel ankommet til det "leveområde", hvor man kan tale om *de føderative relationer*. Yderligere kan man i dette tilfælde meget vel tale om en *lærende familie*, fordi den på en sådan måde griber sit indre og ydre liv, og desuden plejer sine relationer med bevidst styring og ledelse, som nye og yngre medlemmer langsomt kan vokse ind i. Den lærende familie kan i øvrigt findes i alle typer af relationer eller leveområder, når blot den bevidst og aktivt fører og leder sit relationsnetværk. Men lad os nu tage relationerne i den rækkefølge, som de udvikler sig eller bedre sagt "vågner op". For alle relationer synes at *vågne* til stadig nye faser eller leveområder.

Den patriarkalske relation

Der var engang, da de gamle bestemte alt i familieorganismen. Bag forældre eller bedsteforældre som styrende personer stod anerne, dvs. gruppevæsenet og det var det, der bestemte gennem personer i familien. Om den patriarkalske eller matriarkalske relation skriver Fahmy Almajid på side 77 i sin bog "Muslimerne kommer": "At gifte sig med slægtninge er en meget gammel tradition i de lande, hvor indvandrere og flygtninge kommer fra. Det foregår sådan, at to brødre/søskende lover hinanden, at deres kommende børn skal giftes med hinanden. I nogle tilfælde sker forlovelsen allerede, når de er spædbørn ... De færreste forældre vil gøre deres børn fortræd, men kulturen og uvidenhed driver dem til at foretage en sådan beslutning. Børnenes protester herhjemme er et tegn på danskhed, som forældre-ne er meget imod..."

Børnenes protester er et udtryk for, at de i mødet med samfundet oplever andre relationer, som de føler sig mere knyttet til. Den patri-

I langhuset hos Borneos indfødte befolkninger bor både onkler og bedsteforældre ofte med hos familien i kortere eller længere tid. Her er storfamilien samlet ved aftensmaden. Der er ris i de grønne bladpakker og tilbehøret består af vildsvin, vilde grønsager og svampesuppe.

arkalske relation stammer fra en tid, hvor den øverste bue i nøddeskallen ikke hed "relationernes bevidste ledelse". De to unge var i stand til at se et billede af hinanden på forhånd – også selvom de før ægteskabet aldrig havde truffet hinanden fysisk. Det var dette billede, de så rettede sig efter i ægteskabet. Da denne evne også i Østen er under hastig tilbagegang, kommer det individuelle op i de unge menneskers protest. Denne protest fører ofte til konflikter for alle relationer, også de europæiske, er på vej mod en opvågning til stadig nye faser og kvaliteter. Konflikter i relationer er lige pinefulde, hvad enten de optræder hos grupper af nydanskere, der står i opbruddet fra den patriarkalske relation eller hos herfødte danskere ved overgangen til den integrative relation.

Pioner-relationen

De forskellige patriarkalske eller matriarkalske relationer er de ældste. Efter dem kommer i enhver nystartet organisme de pionerprægede relationer: Susanna på to år er yngste medlem af en familie på fire personer. Hun er et lille, tætbygget viljesmenneske som type ud over at hun som 2-årig også er det af alder. En aften er hun igen vred og "råber" ud i mørket, uafbrudt i mere end en halv time. Storesøster på fem sover, for hun er vant til en sådan aftensang. Men forældrene holdes vågne og ligger tålmodigt i mørket uden at sige noget i fuld respekt for, at vi jo alle er pionerer og har så meget at vænne os til i den nye familiesituation, vi har med hinanden. Næste morgen spørger far stille og roligt: "Susanna, hvor kom dog al den vrede fra i aftes, da du skulle sove?" – Susanna ser lidt betuttet på ham, peger på sin mund og siger troskyldigt: "Den kom ud her!"

Jo, pionerfaserelationer kræver varme, plads og rum for alle "træningsforløb" og en bunke tålmodighed med hinanden.

Organisations-relationen

Den næste fase, den organiserede relation i familier med halvstore børn, er mere kølig i sin kvalitet og vældig "tung" at sejle! Den bygges op – ikke på improvisationer – men på forældrenes autoritet. Læge Elisabeth Møller-Hansen har ganske fortræffeligt beskrevet relationernes mulige tilstand med følgende bemærkninger: "Hvis en voksen står over for et barn, kan den voksne have respekt for barnet i mødet. Hvis den voksne går ind i forholdet med autoritet og respekterer barnet, er det en god relation. Hvis den voksne går ind med autoritet og ikke ser barnet, er den voksne autoritær, og barnet tromles. Hvis den voksne går ind uden autoritet og respekterer barnets autonomi, får vi et barn, der søger voksen autoritet, ofte ved at være grænsesøgende. Og hvis den voksne ikke er tilstede som autoritet og ej heller ser barnet, har vi noget i retning af omsorgssvigt – barnet bliver ikke mødt."

Den føderative relation

Efter denne korte skitse af den patriarkalske, den pionerprægede og den organiserede relation er vi nået til den føderative, hvis vigtighed i rækken gav den dens plads at blive fornemt fremhævet som case i artiklens begyndelse. Her går det ofte skævt. Man slipper relationerne til de unge i tyverne og venter passivt på, at de måske kommer tilbage i folden med deres egne, nystiftede familier, som tradition og god skik foreskriver. Passivitet og faren for manglende fælles indhold i relationerne gør, at man ofte kun mødes over den fælles fortid og bliver et lille familiemuseum. Det beskrevne tilfælde viser imidlertid, at vi har et frit valg til at opbygge en familierelation, som mødes over fremtiden i én eller andens slags FMF'er. Den lærende familie fortsætter sin udviklingsvej og forsøger efter hver barnedåb og

ethvert bryllup at bygge videre på samværet trods de stadig større individuelle forskelle. Det er simpelthen så spændende at have relationer til så forskellige dele af "familier i familien."

Den integrative relation

Det er hårdt. Det kræver energi og evne til at sluge kameler og der er uendelig mange forhindringer, brudstykker, stumper og stykker der sejler rundt og rundt i samfundets totale relationsfelt og venter på at blive forarbejdet af vores bedste mod og med størst mulige sociale intelligens. Dette "relationsaffald" smutter ofte ind i vore familie-relationer, sætter sig fast og venter hårdnakket på at blive forarbejdet, ganske særligt da i den femte, den integrative fase af familiens biografi og udvikling. Den slags relationer begynder at indfinde sig, når tingene efter den føderative fase begynder at blive forpligtende med det første barnebarn og det første bryllup i den yngre generation.

Familien som energicenter

Ud over fællesledelse og valdnøddens tre relationskvaliteter som beskrevet ovenfor kræves nu også et slags eksistentielt energicenter for at opløse de konfliktknuder, som alle relationer kan komme ud for og som det ikke nytter at være bange for. Vi befinder os jo som "gammeldanskere" netop i et ombrud til netværkssamfundet, så her er vort "værksted for relationssmedning". Og smedning af relationer får vi også tit som opgave over for nydanske familier.

Med dyb undren kan man iagttagende hvordan forsynet har sendt os mere end 50 forskellige kulturer ind over grænsen netop på et tidspunkt, hvor landet i sig selv vågner op til opgaven at lære sig at smede de integrative relationer. Mon vi ønsker at lære det af fri vilje? Eller mon "det store smedeværksted" skal komme rullende og lære os det som i Baskerlandet og Irland?

Uanset hvor man befinder sig i sit liv, er der altid et næste skridt, et næste initiativ, der venter på at blive taget. Ved at pleje vore familieorganismer til at være i overskud får vi den bedste chance for at håndtere de konflikter, der uvægerligt vil opstå i relationer mellem mennesker. Gør vi familien til et energicenter ved hjælp af en ny energikultur sikrer vi relationerne en god fremtid og overskud til at hjælpe de mindre heldige. – Det er en anerkendt sandhed hos mange mennesker, at sammenhængskraften i samfundet beror på relationerne mellem stat, marked og det civile samfund. Men inden vi kommer så langt, må vi jo øve os på at pleje og varetage samfundsrelationer i det små og det nære i den lærende familie.

Bent Jøker. F. 1941. Klasselærer og overskolelærer 1968-1977 i Aarhus. Seminarlærer i Dornach, Svejts sammen med Dr. Heinz Zimmermann 1977-1983. Uddannelse og arbejde i konsulentvirksomheden Ankerhus 1988-1999 med lederuddannelse, organisationsudvikling og konfliktløsninger for Danfoss, Danapak, Colgate-Palmolive, Kaj Neckelmann, Coloplast m.fl. Derefter eget konsulentfirma i netværkssamarbejde med kolleger og projektgrupper i Aarhus og København. I "Skolen for daglig Livspraksis" mødes man en lørdag om måneden i vinterhalvåret. Telefon 75 82 11 18 bent.joeker@get2net.dk

Ankerhus

– en af Danmarks markante konsulentvirksomheder fylder 25 år

Med socialøkologien som grundlag har Ankerhus været "rugekasse" for mange danske konsulenttalenter.

Ankerhus er den første private udbyder af egen diplom-lederuddannelse og én af de få, der har eksisteret i over 25 år.

I 1987 omdannedes virksomheden til en selvejende institution Ankerhus Gruppens Fond, der har drevet konsulentvirksomheden gennem Ankerhus A/S. Det er fondens formål at støtte forskning og udvikling af det teoretiske grundlag for konsulentvirksomheden. Ankerhus kombinerer således et almennyttigt sigte med et konkret erhvervs-mæssigt sigte med ejerskab hos medarbejderne.

Gennem forlaget Ankerhus er der siden 1987 udgivet en bred vifte af bøger, der giver dokumentation for teorier og praksis i konsulentarbejdet bl.a. de to populære bøger: *Helhedssyn og Ledelse* (red. Steen Hildebrandt) og *Livskriser-livschancer* af B. J. Lievegoed.

I de første år hjalp Merkur med finansieringen og i 1988, ni år efter grundlæggelsen, indviede Ankerhus sit domicil i naturskønne omgivelser i Hinnerup tæt ved Frijsenborgskoven og Lilleådalene. I 2000 blev der givet tilladelse til at medarbejderne kan eje op til 49% af aktierne.

Det er usædvanligt for en konsulentvirksomhed at overleve i så mange år. Det kræver en fast grund, et godt arbejdssted og en medarbejderstab, der tror på ideen. Dengang lagde man ud med begreber som proces og socialøkologi, som betegnelser for helheder og fokus på mennesker i organisationer, sammenhænge og udvikling. I det nye årtusinde tænker man stadig i helheder, men kalder det nu for systemisk og dynamisk.

Inspirationen kommer mange steder fra. Især har netværket til Association for Social Development (se side 9) været af stor betydning, men Ankerhus har også vedligeholdt tætte forbindelser til dansk forskningsverden og anvendes p.t. aktivt af videnskabsministeriet.

I 2002 sagde Ankerhus farvel til sin bestyrelsesformand og bestyrelsesmedlem gennem 16 år, professor Steen Hildebrandt, Handelshøjskolen i Århus. I stedet er professor Flemming Poufelt trådt ind som bestyrelsesformand. I dette forår har huset taget afsked med en gruppe medarbejdere, der har skabt deres egen konsulentvirksomhed men med bagagen, udviklingen og oplæringen fra Ankerhus.

Tilsvarende har Ankerhus netop sagt goddag til en håndfuld nye mennesker, der på hver deres måde tager fremtiden med ind i virksomheden. Ankerhus modtog i 2003 af Dansk Managementråd prisen som bedste danske konsulentfirma i virksomhedsudvikling. I jubilæumsåret nomineredes Ankerhus blandt de 4 bedste konsulentfirmaer i lederudvikling.

Huset har hentet virksomhedens stifter Bent Engelbrecht tilbage på posten som Ankerhus' adm. direktør. Hans opgave er nu sammen med direktør Dan Quelle fra datterselskabet Xafir A/S at trække den lange linje tilbage til Ankerhus' historie og kombinere med en fornyet satsning på yngre ledelses- og konsulentkræfter og avancerede metoder, som en lang række danske virksomheder og organisationer allerede har haft glæde af. www.ankerhus.dk

Den åbne, autentiske og almenmenneskelige arbejdsplads

En velfungerende arbejdsplads er det sted i verden, hvor medarbejderforventninger imødekommes samtidig med, at medarbejderne indgår i de vilkår og rammer, som det 21. århundrede vil byde på.

Man høster højlandsrisen aks for aks. Det er et tidskrævende arbejde. Men når man hjælpes ad, går det hurtigere. Her høster fire familier i den ene families mark, medens de synger og fortæller historier for hinanden.

Af Bent Engelbrecht

En velplaceret varm kartoffel, der kan lukke munden på enhver et stykke tid og blokere for lysten til at sige noget. Sådan kan overskriften her virke. Ikke desto mindre må vi forvente at åbenhed, tolerance, fordomsfrihed, det ægte menneskelige, den indre kvalitet i det enkelte menneske og behovet for at blive set som andet end fagperson, vil blive fremført med større og større kraft af den enkelte medarbejder. At være dygtig til sit fag er en naturlig forventning hos ansatte. At jeg skal følge med, og at såvel jeg selv som arbejdspladsen har et socialt ansvar overfor de medmennesker, der ikke lige kan opfylde almindeligheds-normen, er en selvfølge. Allerede i år 2010.

Kaos er forudsætning for noget nyt

To tendenser giver os flimmer på skærmen. Den ene er splittelse – ondskab – usikkerhed - egocentrering – materialisme og masser af forhindringer for at lykkes med gode initiativer. Den anden tendens, den øgede interesse for kultur og åndelige emner, søgen efter fællesskabsværdier, kreativ opblomstring, faglig dygtighed og social ansvarlighed. Flimmeret udløser kaos i vort sind. Og i det hele taget i vor samfundsorganisme.

Men kaos er forudsætningen for, at noget nyt kan opstå. Kaos er det frugtbare, når vi sætter af til noget nyt. Kaos er også det dødelige, når det mislykkes at klare det. Kaos kan give os bevidsthed og tilskynde os til at arbejde med på de helende kræfter i vort samfund. Alle institutioner er "mini-samfund" med næsten alt det indbygget,

som vi finder i det store samfund. Samfundet består af alle disse institutioner og sociale organismer, vi kalder arbejdspladser. Derfor er udviklingstiltag på arbejdspladserne, hvor vi tilpasser os og skaber nyt, det samme som at fremtidssikre vort samfund.

Det udviklende arbejde

Det udviklende arbejde - således benævnt her ved indgangen til det 21. århundrede. Slet ikke nogen dårlig betegnelse.

Det udviklende arbejde har nogle kendetegn:

- foregribende – sanser hvad der er på vej – forkantsledelse
- formidlende, indgribende, ansvarlig og har mod
- skaber rammer for de andre og sig selv
- er uegennyttig i tagen vare på socialøkologi og naturøkologi
- er vedvarende, optaget af organisationens tilstand og dens udvikling
- lever og lider med resultaterne af arbejdspladsens indsats
- skaber åndeligt "sol- og bygevejr"
- indgår uden besvær i sociale konstellationer
- integrerer og kobler til omverdenen

Vi kan også kalde det for udviklende ledelse eller bevidsthedsbåret arbejde og ledelse. Det kommer ud på eet. For medarbejdere vil blive nødt til at tage initiativer i ledelsesanslignender. Der bliver nok at tage fat på – på arbejdspladsen i det 21. århundrede. Og lederne forbliver ikke længere beslutnings- og planlægningsledere - men vejledere, koordinatore, koblinger til andre afdelinger, sikring af visionsdrøftelser blandet med værdidrøftelser, støtte og rammeskabere for læring og udvikling og meget mere. Der vil blive brug for en ægte delegering og selvledelse hos alle på arbejdspladsen.

De sikre trends

De sikre trends i det 21. århundrede for arbejdspladsens rammer og vilkår er

1. mod resultatstyring, effektiviseringsprocesser og "trimning"
2. mod vidtgående decentralisering og delegering
3. mod informationsteknologisk kunnen
4. mod faglig dybde og tværfaglighed som den strategiske kompetence
5. mod etik og værdigrundlag i det daglige arbejde
6. mod opløsning af faggrænser
7. mod dialogisk lederskab og permanent fornyelse
8. mod samarbejde tværorganisatorisk i en selvledet ansvarlighed
9. mod variation, afveksling, bredere opgavesæt
10. mod skiftende job og arbejdspladser (ingen livstidsstillinger).

Dette er forventningen til medarbejderne! Kortere kan det ikke siges. Og det skal vi være glade for. Der er en rigdom af forventninger og udviklingsmuligheder i arbejdspladsens landkort for det næste århundrede. Men hvordan stemmer dette overens med medarbejderens forventninger til arbejdspladsen?

Medarbejder-forventninger

Vi er alle forskellige og dog så ens. Formentlig kan vi enes om at stille følgende forventningskrav til arbejdspladsen om:

- at medarbejderne
- inddrages i forandringsønskerne til organisationen
- medvirker i visions- og værdidrøftelser
- får udfordrende og avanceret efteruddannelse
- gives øget ansvar og mulighed for selvledelse
- sikres information om jobmuligheder og uddannelsesmuligheder
- stimuleres til videns- og anvendeforøgelse af ny teknologi
- tildeles høj opmærksomhed på det fysiske og psykiske arbejdsmiljø
- møder andre virksomhedskulturer – og virkeligheder
- inspireres til åbenhed og fordomsfrie drøftelser
- får støtte til sammenhold og udvikling i det nære team
- får tilbagemeldinger tidnok til at kunne justere adfærd
- møder almen opmærksomhed og anerkendelse.

Og sidst, men ikke mindst vil løn og belønning forventes at være retfærdige og individuelle. Det er jo ikke så lidt. En velfungerende arbejdsplads er altså det sted i verden, hvor medarbejderforventninger imødekommes samtidig med, at medarbejderne indgår i de vilkår og rammer, som det 21. århundrede vil byde på. Det vil sige, det landskab vi tror med sikkerhed at kunne forudsige noget om. I sin essens vil vi se individualiteter gå hånd i hånd med fællesskabsaktiviteter baseret på idealisme. Uden idealisme materialiseres de menneskelige relationer. I det professionelle ses etikken og idealet. Derfor er det godt med professionalismisme.

Byggeklodser til fremtidens arbejdsplads

Alle professioner kan bidrage til, at der skabes rammer for social vilje båret af idealisme. Byggeklodserne er egentlig enkle. Først og fremmest må vi udvikle vort menneskelige sansesystem og gerne i et 12-strengt sansesystem. Nogle af de nye strenge er livsans, bevægelsesans, visionssans, den indre høresans, det sociale gehør.

Af andre byggeklodser til fremtidens arbejdspladser er det enden til at

- anvende udviklingstænkning overfor de sociale og menneskelige fænomener
- fremme dialogiske processer
- skabe netværksvariationer
- tværorganisere
- fremme fælles læring med konsekvensrefleksioner
- integrere social-musiske udtryksformer
- drøfte livsopgaver og livshistorier
- være det autentiske eksempel
- drøfte meningen med det hele gennem visions- og værdiarbejder
- stimulere til nyskabelser og forbedringer
- drøfte kvalitetsstandarder og kravene til den enkelte.

Og så skal vi turde tage konflikterne, når de kommer. For udvikling er ikke en smertefri proces.

Derved vil den bæredygtige, åbne, autentiske og almenmenneskelige arbejdsplads vokse frem.

Bent Engelbrecht. Cand. merc. Bestyrelsesformand for Ankerhus Gruppen's Fond og direktør for Ankerhus A/S.

Vi skal ikke være bange for at se på arbejds- og familieliv på nye måder.

Koncernpræsten som medleder

Underskudsledere

En ny undersøgelse af ledelsen i danske virksomheder peger klart på, at personaleledelse, kompetenceforståelse og kompetenceudvikling er forsømte områder i en del danske virksomheder. Der tales i undersøgelsen om underskudsledere, som er ledere, der er så hårdt pressede på deres egen personlighed, så stressede, og har så ringe selvværd og selvtillid, at de for længst er holdt op med at tro på muligheden for at udvikle mennesker på en arbejdsplads. De hænger kort sagt ude i tovene og kan ikke følge med. Prøv lige at tænke på, hvordan disse lederes medarbejdere har det. En person, koncernpræsten, som her beskrevet, kan i sådanne situationer bidrage til, at virksomheden, underskudslederne og disses medarbejdere kommer ud af et dødvande, der ellers koster både personerne og virksomheden meget, meget dyrt.

Af Steen Hildebrandt

Begrebet koncernpræst opstod, da jeg for et års tid siden talte med den administrerende direktør for én af vore største industrivirksomheder. Vi talte bl.a. om ledelse og mentorskab.

Hvordan bliver man en god leder

Og vi talte om, hvordan man bliver en god leder? Det bliver man blandt andet ved at være sammen med og lytte til andre ledere. Ved at prøve og ved at spørge. Ved at reflektere og tænke. Ved at læse og studere. Og ved at gøre det. Denne leder havde f.eks. lært meget af sin far om ledelse.

Mens vi talte om dette og meget andet på direktørens store, lyse kontor var begrebet: en koncernpræst lige pludselig blevet en del af samtalen. Jeg véd ikke præcist, hvordan det gik til, men pludselig var det der. Du kender den situation, hvor en samtale pludselig går sine egne veje, måske op i en højere enhed og noget nyt og interessant pludselig er opstået. Sådan følte jeg det den dag. Pludselig var ordet: en koncernpræst, i rummet.

Det var både alvor, og det var et spørgsmål, og det var selvfølgelig også lidt useriøst. Der er mange fænomener og spørgsmål i en stor – eller for den sags skyld i en lille – virksomhed, som ingen rig-

Ngidang fejrer med højt humør og en "ånde-kost" de dårlige ånder ud af langhuset som forberedelse til en religiøs festival.

tig tager sig af – og som måske er så vigtige, at nogen burde tage sig af dem? Det var deraf, det kom. Eller deraf hun eller han, koncernpræsten, kom. Der var noget, der blev forsømt, glemt og måske endda ringeagtet.

Hvem stiller de umulige spørgsmål?

Hvem stiller de umulige spørgsmål? Hvem spørger til, hvorfor nogen har det godt og andre har det skidt? Hvem tager ordentlig vare på virksomhedens egen historie og de enkelte medarbejdere og deres livssituation? Hvem tager sig af den medarbejder, der er i en alvorlig krise, men som ikke rigtig har nogen at tale med? Hvem fortæller de aktuelle og levende historier i virksomheden? Hvem kærer sig hele tiden om virksomhedens image og omdømme? Hvem stiller de vanskelige spørgsmål til topledere, til den magtfulde administrerende direktør, til økonomi- eller marketingdirektøren? De spørgsmål, der måske baner vejen for ny erkendelse, for nye måder at gøre ting på, men som måske i første omgang virker som en provokation – og som det derfor kan være farligt at stille? Hvem binder ting sammen i organisationen, som det ikke virker umiddelbart logisk at binde sammen? Hvem går på broer og stier, der ikke har været betrådt i mange år, fordi den, der sidst gik der, kom gruelig galt afsted? Og først og sidst: Hvem kærer sig om det enkelte menneske, dets situation, familie mm?

Kommer alt dette virksomheden ved? Er dette ikke noget flip eller noget, som det enkelte menneske selv må tage sig af? Er det ikke noget, som man skal holde uden for virksomheden – kunne man spørge? Måske! Måske ikke! Jeg tror, at der vil ske væsentlige ændringer i vore opfattelser af, hvad der hører virksomheden til, og hvad der hører samfundet og det såkaldte private liv og fritidslivet til.

Arbejds- og privatliv

Det er da rigtigt, at vi alle har et privat liv, og vi har en lang tradition for at holde arbejdsliv og familie- og fritidsliv adskilt. I hvert fald formelt og på papiret. Ethvert menneske skal have lov til at have et

ASD

Internationalt netværks-samarbejde mellem Socialøkologiske konsulenter

privat liv, en privat sfære, noget, som andre ikke uden videre har adgang til – og slet ikke den virksomhed, man er ansat i. Og sådan tror jeg, at det skal være. Men hvordan ser nu den såkaldte virkelighed ud? Hvordan ser dagligdagen ud – i den enkelte familie? Og i den enkelte virksomhed?

Ser dagligdagen ikke sådan ud, at mors og fars arbejde i høj grad påvirker familien, børnene? – påvirker de to forældre indbyrdes og børnene? – hvis vi nu taler om den traditionelle familie. Ser dagligdagen i virksomheden ikke sådan ud, at den i høj grad er præget af den enkelte medarbejders familiemæssige og private situation? Har du det godt derhjemme – eller derude i samfundet, hvor du er – så vil du tage det med dig ind på arbejdspladsen! Det vil påvirke dig, dit arbejde og de mennesker, du er sammen med på arbejdet. Det vil påvirke dine præstationer, dit humør, din kreativitet, dine bidrag.

Og tager vi så den situation med, der er mere og mere almindelig for flere og flere mennesker, nemlig at man har en hjemmearbejdsplads (i en eller anden form for kombination med en plads på en såkaldt rigtig arbejdsplads), så er det jo uomtvisteligt, at familieliv og arbejdsliv påvirker hinanden, hænger sammen, og ja, måske bliver hinandens forudsætninger.

Det bliver stadig vanskeligere – og måske også mere og mere uhenigtsmæssigt – at lade, som om vi kan holde de to ting adskilt. Holde de to sfærer adskilt.

Og hvis ikke vi kan og skal det, så må vi tale om det. Så må vi bevidst tage fat i det, og formulere os om det. Det er der faktisk flere og flere virksomheder, der gør. De kalder det f.eks. familiebevidsthed, familieevenlighed, familiepolitik mm. Jeg tror, at det er et eksempel på noget, som fremtidens virksomhed og fremtidens medarbejder og familie – og fagforening – vil være mere og mere optaget af.

Tale om det på arbejdspladsen

Vi skal ikke være bange for at se på arbejds- og familieliv på nye måder. Virksomheder, arbejdsmarkedet og med det meget andet, ændres hastigt og på radikale måder i disse årtier. Noget af dette er overfladiske ændringer – når det kommer til stykket, men noget andet vil vise sig at være fundamentale og varige ændringer. Og hvis og når det er tilfældet, så er der jo ikke noget mærkeligt ved, at det kræver af os, at vi nytænker en række andre begreber og temaer, der er relateret til familie- og arbejdslivet.

Koncernpræsten vil interessere sig for alt dette – og meget mere. Det er ikke afgørende, hvad vi kalder det. Det afgørende er, hvad indholdet er. En præst betyder i nogle sammenhænge: Den ældste. En præst er i denne sammenhæng et erfarent og klogt menneske, der har forstand på mennesker, og som nok også er ældre end de fleste andre i virksomheden.

Steen Hildebrandt professor Ph.D. v. Handelshøjskolen i Århus, Institut for Organisation og Ledelse

www.steenhildebrandt.dk
shi@steenhildebrandt.dk

Nye tider kræver nye tiltag! Hvert år, i den 2. uge efter pinse, mødes socialøkologiske konsulenter fra hele verden. Udviklingskonsulenterne arbejder med udgangspunkt i Bernard J. Lievegoed impulsen, der igen baserer sig på det antroposofiske menneskebillede. I Danmark kalder vi impulsen "Socialøkologi". Konsulenterne er organiseret i et internationalt netværk: Association for Social Development. (ASD), som i dag tæller 90 medlemmer fra 17 lande.

De årlige netværkskonferencer har kontinuitet og er skabt omkring en syv års cyklus med fokus på iagttagelse, genkendelse og nyskabelse. I 2004 var temaet: Hvad er en idé? Hvilke esoteriske aspekter indgår i at arbejde med ideer i praksis? Hvordan arbejder ideer i den menneskelige sjæl?

En vigtig del af konferencerne er det forskende og fordybende arbejde i socialøkologien, praktisk gennemarbejdning af kunstneriske og kreative processer og nye menneskemøder. Mange oplever menneskemøderne, som noget af det vigtigste. Disse resulterer ofte i dannelsen af arbejdsgrupper, som forsker og arbejder videre mellem konferencerne.

Ønsker man at blive medlem af ASD, skal man som konsulent opfylde tre krav:

1. arbejde professionelt som konsulent
2. opleves som en god og inspirerende kollega og
3. virke på basis af Lievegoeds impuls.

Mange af ASD's medlemmer fornemmer stærke karmiske bånd hvor konferencerne giver inspiration og kraft til det daglige arbejde som udviklingskonsulent.

Konsulenterne i ASD arbejder selvstændigt eller via mindre konsulentfirmaer – med alt fra individuelle udviklingsforløb til store internationale organisationsudviklingsprojekter.

Måske kræver tiden i dag ikke de store veletablerede konsulentfirmaer. Måske er tiden moden til nye tiltag, f.eks. et internationalt organisk konsulentnetværk af individer med fokus på bæredygtig udvikling. Individer, som trækker på hinanden i forhold til kundens behov og virksomhedskultur.

Erik Lemcke tlf: 35 36 51 11, email: erik@lemcke.dk
Knud Thorbjørn tlf: 50 88 00 55, email: gazella@mac.com

Yderligere oplysninger hos danSET consulting.

danSET er en dansk konsulentvirksomhed, der arbejder med netværk og primært med bæredygtig organisationsudvikling, visionær udviklingsledelse, klar kommunikation, mediering og konfliktløsning; har fokus på dannelse af fælles værdier og kulturer, lærende teams.

ASD: www.worldofasd.net

I begynnelsen av mai 2004 holdt unge palestinske musikere en konsert i Ramallah under ledelse av den israelsk-argentina dirigenten Daniel Barenboim. Noen dager senere mottok Barenboim den prestisjefylte israelske Wolf-prisen. Her er hans tale under prisutdelingen, som fant sted i den israelske nasjonalforsamlingen Knesset.

Musikk som brobygger

Av Daniel Barenboim

«Det var i 1952, fire år etter uavhengighetserklæringen, at mine foreldre og jeg flyttet fra Argentina til Israel. Jeg var ti år gammel. Uavhengighetserklæringen var en inspirasjonskilde, den fikk oss til å tro på idealer som forvandlet oss fra jøder til israelere. Dette bemerkelsesverdige dokumentet uttrykker en forpliktelse: *'Staten Israel vil sørge for en utvikling av dette landet som vil komme alle dets innbyggere til*

gode. Det vil grunnlegges på prinsippene om frihet, rettferdighet og fred, ledet av visjonene til Israels profeter. Det vil sikre fullstendig likeverdige sosiale og politiske rettigheter til alle sine innbyggere, uansett tro, rase og kjønn. Det vil garantere full religions- og tankefrihet, samt frihet når det gjelder språk, utdanning og kultur.» Grunnleggerne av staten Israel, de som skrev under på uavhengighetserklæringen, forpliktet seg selv og oss alle til å «søke fred og gode relasjoner til alle nabostater og nabofolk.»

Jeg vil uttrykke min dypeste takknemlighet til Wolf-stiftelsen for den store ære som er blitt meg til del i dag. Denne anerkjennelsen er for meg ikke bare en ære, men også en kilde til inspirasjon for ytterligere kunstnerisk virksomhet.

Musikken er fantasiens kunst – en kunst fri fra ordenes begrensinger

I dag er det med dyp sorg jeg spør: Kan vi, på tross av alt det vi har fått til, lukke øynene for det uakseptable gapet mellom uavhengighetserklæringens løfter og det som er innfridd – gapet mellom Israels ideal og virkelighet? Er det faktum at vi okkuperer og dominerer et annet folk i overensstemmelse med uavhengighetserklæringen? Har ett folks uavhengighet noen som helst mening, hvis det skjer på bekostning av et annet folks grunnleggende rettigheter? Kan det jødiske folk, som har en historie full av tilbakevendende lidelse og permanent forfølgelse, stille seg likegyldig til et nabofolks rettigheter og lidelse? Kan staten Israel tillate seg å opprettholde en urealistisk drøm om en ideologisk slutt på konflikten – i stedet for å søke en pragmatisk og humanitær løsning basert på sosial rettferdighet?

På tross av alle objektive og subjektive vanskeligheter, tror jeg at

Israels fremtid og dets plass blant verdens opplyste nasjoner avhenger av hvorvidt vi er i stand til å oppfylle våre grunnleggeres løfter, formulert i uavhengighetserklæringen. Jeg har alltid ment at det ikke finnes noen militær løsning på den jødisk-arabiske konflikten, verken i moralsk eller strategisk forstand. Men ettersom en løsning jo er uunnngåelig, spør jeg meg selv: Hvorfor vente? Det er grunnen til at jeg sammen med min nå avdøde venn Edward Said grunnla et musikkverksted for

unge musikere fra hele Midtøsten, jøder og arabere.

Selv om musikk, i kraft av å være en kunstart, ikke kan kompromittere sine prinsipper og politikk er selve kompromissenes kunst, kan musikk og politikk likevel møtes – når politikken overkommer grensene for den faktiske tilværelsen og når det muligens høye sfærer. Musikken er fantasiens kunst par excellence – en kunst fri fra ordenes begrensinger, en kunst som rører ved det dypeste i menneskets tilværelse, en lydkunst som krysser alle grenser. I kraft av alt dette kan musikken føre israelernes og palestinerne følelser og fantasi mot nye sfærer som overkommer vår fantasi.

Derfor har jeg bestemt meg for å gi pengene for denne prisen til musikkutdanningsprosjekter i Israel og i Ramallah.

Takk”

Daniel Barenboim F. 1942, Argentina. Foreldrene var jøder av russisk avstamning. Familien flyttet til Israel i 1952. Barenboim er i dag en verdenskjent musiker og sjefsdirigent for Staatsoper Unter den Linden i Berlin. Tidlig på 1990-tallet møtte han den palestinskfødte Colombiaprofessoren Edward Said, og de innledet et vennskap og et samarbeid som både fikk politiske og musikalske uttrykk, blant annet gjennom boken *Parallels and Paradoxes: Explorations in Music and Society*, samtaler mellom Barenboim og Said (2002). I august 2003 lanserte de ideen om å bygge opp det første palestinske ungdomssymfoniorkester ved hjelp av kulturstiftelsen Barenboim-Said.

Fredsforsker, Jan Øberg, skriver her at voldsforebyggelse drejer sig om god kapacitet til at analysere konflikter i tide og blive konfliktkyndige samt lægge konflikt-analfabetismen bag os. Artiklen indeholder en "Konflikternes ABC og DEF" samt en række konkrete anvisninger på, hvorledes vi alle kan arbejde for mere fred.

En anderledes verden

Konflikter er det stof livet består af: et samfund hvor der ikke var konflikter og hvor alle ville det samme måtte være det mest Orwellianske, man kan tænke sig. Opgaven foran os er at reducere og på visse punkter helt fjerne volden, inden den fjerner os.

Af Jan Øberg

Visionen

Lad det være sagt med det samme. For at skabe en bedre verden skal vi ikke fjerne konflikter, vi skal reducere volden i alle dens facetter. Konflikter sker, punktum! De findes overalt. Ethvert menneske har indre konflikter mellem at gøre det man har lyst til og det man skal eller det man godt ved man ikke burde. Frie mennesker tænker selvstændigt og forskelligt og vil noget forskelligt. Konflikter er det stof livet består af; et samfund, hvor der ikke var konflikter og hvor alle ville det samme, måtte være det mest Orwellianske, man kan tænke sig. Ægte demokrati er et af de bedre konflikt-håndteringsmidler, vi kender.

Opgaven foran os er at reducere og på visse punkter helt fjerne volden, inden den fjerner os. Der er volden i tanke, i tale og i handling. Der er volden mod andre mennesker, mod andre kulturer og mod naturen. Der er fysisk og psykisk direkte vold - en person skader eller dræber en anden. Og der er strukturel, systemindbygget vold, der ikke udøves af nogen enkelt aktør men sker fordi et system marginaliserer, ydmyger og lemlæster mennesker.

Kort sagt er opgaven at passe godt på vore konflikter og se mulighederne for udvikling i dem og at lære at leve med dem som civiliserede mennesker. Konflikter kan man gøre mange ting med - leve med dem, løse dem, blødgøre dem, eller transformere dem.

Konfliktløsning

Hvad er konfliktløsning? Det er at finde en vision, et billede af en fremtid, som de konfliktende parter frivilligt går med til, eventuelt med en hjælpende hånd udefra (mæglere eller konfliktlæger).

Konfliktløsning er en videnskab, et håndværk og en kunst. Den

kræver kreativitet, evnen til sammen med parterne at finde på bedre fremtider på den anden side af den mur de stanger sig blodige mod. Konfliktløsning er ikke nødvendigvis at lære, og slet ikke at tvinge, folk til at elske hinanden eller blive sammen. God konfliktløsning kan også indebære at hjælpe parterne til at indse hvorfor de er enige om at være uenige og hjælpe dem til en respektfuld og for andre mindst skadelig skilsmisse.

Kørekortet

For at kunne gå ind i konflikter må man have et minimum af uddannelse. Konfliktløsning og fred er noget, der kræver lige så megen uddannelse og træning som at udkæmpe krig, arbejde med computere eller køre bil. Mæglere, der sendes ud i verden uden uddannelse, risikerer, at "patienterne" derude dør. Det ville den patient også, som man bad fredsforsker Øberg operere for cancer.

En læge må ikke påføre patienten mere lidelse eller spilde mere blod end det, der er absolut nødvendigt for at bidrage til helbredelse. Det er en alment accepteret norm, at vi skal gøre, hvad vi kan for at reducere antallet af dræbte og sårede på vore veje. Altså får man ikke kørekort før man har studeret køre-teori og praktiseret bag rattet. Videre bygger vi sikrere veje og biler og der bruges millioner på trafikforskning, alt sammen for at reducere volden i vort trafiksystem.

Det ville være fint hvis noget lignende skete i det internationale samfund. Det er sandt at mange problemer løses ved forhandlinger og at der er krige, der ifølge teorierne om kriges årsager skulle være brudt ud, men ikke gjorde det. Men der er tilstrækkeligt megen vold i vores verden, tilstrækkeligt megen død, ydmygelse og traumer hos millioner, som der er blevet foretaget fredsoperationer på, til at spørge hvad det egentlig er der går så grueligt galt både med krigen og freden.

Konflikternes ABC og DEF

Det er med vold som med sygdomme. En konfliktlæge må lave en ordentlig diagnose, prognose og forslag til behandling for at være til nytte og skabe fred. I begge brancher er forebyggelse centralt. Vi ved jo godt, at jo tidligere vi gør noget ved problemet, jo lettere er det at helbrede.

En konflikt består af A - Attituder, dvs. parternes holdninger til hvad konflikten drejer sig om, deres opfattelser af sig selv og modparten/erne, samt deres vrede, sorg eller had. Dernæst består en konflikt af B - Behaviour eller adfærd, det parterne gør i en konflikt. De

siger f.eks. nedladende ting om de andre, skyder på dem eller ignorerer dem. Konfliktadfærd er noget TV-avisen kan vise billeder af, men A eller C er mindre visuelle. C er nemlig det som selve konflikten består af, modsætningen, uforeneligheden.

For at forstå andres konflikter må man selv kunne noget om konflikter og derpå lytte til parterne, når de taler om og praktiserer A, B og C. D er konfliktens Deltagere. Der er en uheldig tendens til at sætte alle konflikter på formen de Gode mod de Onde, altså to parter. Men der findes ingen komplekse konflikter af den type. I det tidligere Jugoslavien var der cirka 40 parter, herunder mange del-parter i hver republik, folkeslag og i det politiske system. Så hvis sandheden er det første offer i konflikter, så er kompleksiteten det andet.

E og F står for alt det andet, man også bør vide noget om: konfliktens historie, de vigtigste lederes personlighed, om konflikten i

første række handler om kvaliteter som identitet, hæder, prestige, menneskerettigheder og andre dybt menneskelige ting eller om mere eksterne ting som løn, territorier, mineralforekomster. Man bør analysere, hvem der har hvilken magt i konflikten og hvorledes relationen er mellem parterne - er det David mod Goliat og altså en asymmetrisk konflikt eller er parterne stort set jævnbyrdige? Og hvilke potentialer for konfliktløsning findes der i samfundet selv hvor konflikten foregår? Er der grupper, gamle ritualer eller særligt trænede mennesker, der nægter at deltage i konflikten og holder civilsamfundet sammen trods volden?

Krige vokser ud af konflikter

Hidtil har jeg talt om konflikter. Krige og andre former for vold vokser ud af konflikter, der enten kan være forkert behandlede eller være

Fred er en mulighed

Uddannelse og forskning i konfliktåndring er essentielt. Hvis vi ønsker at mindske volden i verden kunne vi have studiekredse og brainstorme om de ting, der er realistiske og kunne føre til en bedre verden. Her er nogle få antydninger for at stimulere læserer, til selv at finde andre:

- Gør afhjælpning af den globale nød og elendighed til et punkt på dagsordenen i Danmark. Det vil i tilgift også gøre vor egen dagligdag tryggere.
- Ophør med at tale om smukke idealer, humanitær intervention og konfliktåndring hvis der i virkeligheden er tale om gammel dags magtpolitik og nationale interesser i f.eks. råvarer og strategisk positionering i forhold til andre magter.
- Hold et vågent øje med de økonomiske interesser bag nøden og bag militariseringen. Lyt nøje til andre ting, der ikke siges, når vi deltager i krige og konflikter.
- Læs og brug FN's Charter indtil noget bedre skabes. Det indeholder de allervigtigste regler for en civiliseret verden og intelligent konfliktløsning. Og husk at der står det skrevet, at krig skal afskaffes og fred skabes med fredelige midler. Ikkevold er altså en uomtvistelig universal norm.
- Gør EU til den første store organisation i historien, der satser mest på civil konfliktåndring og ikke forsøger at konkurrere med USA om at blive militær supermagt. Og hvis det alligevel går mod en militarisering af EU, så sørg for at der findes et gennemtænkt koncept for hvornår vold skal bruges

og at der findes en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

- Lad os producere flere bøger, uddannelsesprogrammer, forskningsprojekter og film om hvornår mennesker har skabt fred og er blevet forsonet. Definér nyheder sådan at gode nyheder også er nyheder. Dagens nyhedsstrøm kan ikke bidrage til andet end vrede, sorg og modløshed - alt sammen ting, som vi ikke har brug for. Lad os få globalsider i vore aviser og TV-programmer om det globale samfunds tilstand, udvikling, tilbageslag og fremgange.
- Send aldrig mæglere ud i verden uden grunduddannelse i konfliktforståelse og mægling.
- Skab reformer af FN, så de folkelige bevægelser - ikke mindst den tredjedel af menneskeheden, der er børn og unge under 16 - får adgang til at artikulere verdens problemer. Brug Generalforsamlingen til høringer hvor parter i forskellige konflikter kan fremlægge deres synspunkter, blive udspurgt og vi dermed kan højne informationsniveauet.
- Tag Ikkespredningsaftalen om Atomafrustning fra 1968 alvorlig. Så længe de eksisterende atommagter fortsætter med deres programmer i strid med denne aftale, vil der altid være nye stater, der ønsker at få sådanne våben. Problemet er eksistensen, ikke spredningen, af atomvåben.
- Lad os øge forskningen i og debatten om nye, mindre militære og mere civile måder at forsvare os selv og verden på. Krigen er

forældet i en globaliseret verden, hvor alt hænger sammen med alt andet og enhver handling kan have konsekvenser på den anden side af kloden.

- Vær åben overfor i-landsbistand - at vi skal lære noget af de andre og ikke altid være læremestre. Respekt, ydmyghed og nysgerrighed er nok så vigtige ingredienser i fredsarbejdet.
- Brug ikkevoldelig konfrontation med modparterne og skab altid mulighed for dialog. Brug 20% af forandringens energi til at kritisere, 80% til at udvikle konstruktive alternativer og indbyde til dialog og 50% af din tid til at være pædagogisk, sælge budskabet til dem, der ikke allerede er overbeviste. Det bliver 150% ja, og det er hvad der er brug for i denne sene stund for vores verden.
- Gør atter Danmark til et land, der bruger mere på bistand og retfærdighed og hjælp efter krige end på selv at deltage i krige.
- Pas på ikke at udhule demokratiet og menneskers rettigheder i navnet af at bekæmpe terrorisme. Terrorismen kan kun bekæmpes ved at styrke og udbrede demokrati og andre former for ikkevold.
- Spørg hvorfor samfundsdebatten og dansk politik ikke handler mere om alle disse muligheder.

Er disse forslag og ikkevolden urealistiske? Ikke halvt så urealistisk, tror jeg, som at fortsætte med at bruge vold mod andre mennesker, andre kulturer og mod Naturen som vi gør i dag. Hvis du vil freden, så forbered freden inden du planlægger krigen.

Jan Øberg

blevet ignoreret. Men til forskel fra den typiske medie- og politiker-opmærksomhed på krigen ser den professionelle konfliktlæge på de underliggende konflikter. Voldsforebyggelse drejer sig om god kapacitet til at analysere konflikter i tide.

Desværre glimrer alt dette med sit fravær i det internationale samfund. Opmærksomheden domineres af krige. Stater og alliancer har redskaber til at udkæmpe krige, men ikke hverken uddannede mennesker eller specialorganisationer til at behandle konflikter i tide. Der er næppe mere end et par tusind professionelt uddannede fredsforskere (de er ikke de eneste der er brug for) mod cirka en halv million forskere, der udtænker nye våben. Ministre, diplomater og officerer står parate til at føre krig. Men der findes ingen fredsakademier eller skoler til uddannelse af mæglere og mennesker, der ved noget om forsoning. Verdens undervisningsministerier har undervisningsplaner, der siger at børnene skal lære matematik. Ikke ét land har en plan for at børnene skal lære at håndtere konflikter på en god måde livet igennem. Er det tidssvarende? Hvad er egentlig relevant kundskab, når man skal ud i verden?

Fred kan læres

Nogle mener, at mennesket er ondt eller syndigt eller har dyriske instinkter og at det forklarer krig. Min egen erfaring er, at dette er en irrelevant teori og tilhængere af den ser oftest sig selv som en undtagelse. Men selvom teorien var rigtig er den ubrugelig, for vi kan ikke lave menneskets natur eller instinkter om. Vi kan derimod

ændre på de måder, vi organiserer vort eget og verdenssamfundet på: Vi kan skabe samfund og udvikling, der fremmer det dårlige i os men også noget, der fremmer det bedste. Og så kan vi uddanne hinanden, dialogisere og forsøge at forstå det, vi er bange for.

Fred kan læres. Fred er at løse konflikter med mindst mulig brug af vold. Vold opstår, som jeg ser det, fordi de fleste ikke kender eller har gennemtænkt de omfattende arsenaler af ikkevoldelige metoder. Vold bruger man, når man ikke har hjerne og hjerte til andet. Der kræves ikke meget for at starte et slagsmål, men at hindre det eller skabe fred og forsoning bagefter er ikke enhver beskåret. Den, der ved noget om konflikter, tager ikke så let til revolveren. Den, der har kørekort og rutine, har mindre statistisk risiko for at skade sig selv og andre i trafikken.

Derfor bør vi studere vore konflikter på alle niveauer, blive konfliktkyndige og lægge konflikt-analfabetismen bag os. Uddannelse – og dannelse – er ikke løsning på alle problemer, men det ville hjælpe hvis børn og unge, skolebøger, universitetsuddannelser, forskning og politikerprofessionen fik en dosis konfliktkundskab.

Jan Øberg F. 1951. Phd. i Sociologi. Sammen med sin hustru, dr. Christina Spännar, grundlægger af TFF (The Transnational Foundation for Peace and Future Research), Lund, Sverige.
oberg@transnational.org
www.transnational.org

Inde i langhuset løber en lang fælles veranda. Her foregår meget af langhusets sociale liv. Her festes, diskuteres og på lange møder løses også her indbyrdes konflikter. På billedet er man ved at sætte bøffelkød på spid til en større navngivningsfest.

Alternativ til konkurranse

Av Arne Øgaard

Vi lever i en tid hvor det daglig blir hevdet at konkurranse får frem det beste i mennesket og at markedsøkonomi er det sikreste virkemidlet for å få til en god samfunnsutvikling. Men daglig nedlegges utkonkurrerte bedrifter. Arbeidspresset og usikkerhetsfølelsen er økende. I konkurranse kan ikke alle vinne. Mange som var sikre på at de aldri skulle bli tapere, har overraskende blitt det. Konkurranse kan selvsagt virke både forfriskende og oppvekkende, men det er i dag en økende kritikk i forhold til den ensidige satsingen på konkurranse som drivkraft i samfunnsutviklingen.

I en konkurransesituasjon er det avgjørende å nå et mål først. Målfokuseringen kan dermed bli så sterk at en ikke ser mer vidtrekkende konsekvenser. Det begynner allerede i skolen hvor karakterer og poeng kan bli viktigere enn hva en lærer. Senere i livet er det mange som ikke bryr seg så mye om hva de gjør, bare de avanserer i karriere- og lønnskonnurransen. Bedriftslederne konkurrer mer om å gi høyt utbytte til aksjonærene enn om å gi sine ansatte medinnflytelse. I det globaliserte næringslivet blir de bedriftene konkurransevinnere som etablerer seg i land hvor arbeidsforhold og miljøbevissthet ligger på et lavmål.

I idretten ser vi at den intense konkurransen fører til juks. I næringslivet påvises det dessverre også juks og korrupsjon. I forbindelse med anbudsrunder ser vi at seriøse firmaer taper, mister kontrakter og arbeiderne sies opp, mens andre problemer oppstår fordi anbudsvinnerne ikke klarer å holde løftene sine.

Også blant de kriminelle er det konkurranse om å gjennomføre de dristigste ranene. Men de mektige kriminelle som er mer ute etter

makt og penger enn ære og spennig, har for lengst oppdaget at det mest lukrative er å benytte kriminelle metoder innefor næringslivets pengestrømmer. Eva Joly har i sine bøker beskrevet hvordan svarte penger brukes til å vinne anbudskonkurranser. I en verden hvor konkurranse på mange måter er i ferd med å føre til en forverring av samfunnsforholdene, er det urovekkende å se at få politikere er opptatt av alternativer.

"Korrupsjonsjeger" af Eva Joly. Aschehoug 2001. Udførligt omtalt i Pengevirke 1, 2002

Heldigvis finnes det mennesker som prøver å tenke nytt. Nicanor Perlas* er en av dem som i de siste årene har markert seg sterkt med nytenkning i forhold til samfunnsutvikling. I sine skrifter gjør han oppmerksom på at det faktisk finnes mange mennesker som ikke har konkurranse som drivkraft, men som er mer opptatt av å handle ut fra ansvarfølelse for økologiske og sosiale forhold. De har glede av å virkeliggjøre ideer de opplever som riktige. Disse menneskene finner vi blant annet i den store tilstrømningen til frivillig arbeid. Mange vil gjerne gjøre noe de opplever som meningsfullt. Vi finner disse menneskene også i ulike organisasjoner og aksjoner, og de driver bevisst forbruk og pengeplassering. Disse menneskene kalles de kulturelt kreative.

*) I forbindelse med Nicanor Perlas besøk i Skandinavia i september 2004 er der udgivet et særtryk af Pengevirke "Aktivist i det globale civilsamfund". Bladet kan læses på www.merkurbank.dk under Nyheder og på www.cultura.no eller bestilles ved henvendelse til Merkur eller Cultura.

The Cultural Creatives: How 50 million people are changing the world.

Paul H. Ray og Sherry Ruth Anderson.
New York 2000.
ISBN 0-609-60467-8

Blant dagens politikere er det også mange som har lagt inn mye frivillig arbeid i hvert fall i begynnelsen av sin karriere. Likevel er det få av dem som legger vekt på denne drivkraften når de utformer sin politikk. Dagens "kulturelt kreative" er ofte skeptiske til politisk arbeid som de opplever som lite fruktbart. De har sett for mange politikere være for opptatt av konkurranse i og mellom partiene og for lite interessert i selve samfunnsutviklingen. Slike forhold har gjort at mange av de "kulturelt kreative" har engasjert seg mer i direkte demokrati og konkret arbeid, enn i tradisjonelt partipolitisk arbeid.

Viktige spørsmål for fremtiden blir hvordan vi skal fremme utviklingen av kulturell kreativitet og hvordan denne impulsen i større grad kan prege samfunnsutviklingen.

Der mennesker møtes – kan noe skje!

4. september holdt lege Hans Werner et foredrag om Sekem i Oslo. Sekem er utpekt av Verdensbanken som modell for sosialt entreprenørskap. (Se også Pengevirke 4, 2003). Lederen dr. Abouleish fikk nylig den alternative fredsprisen.

Alle som har vært i Sekem er mektig imponerte, og mange undres nok på hvordan det er mulig å bygge opp et slikt sted ute i Egypts ørken. I følge dr. Hans Werner er det blant annet gjennom skjebnemannlige menneskemøter.

Etter å ha lest Goethes verker som ung reiste dr. Abouleish til Østerrike for å fordype seg i europeisk kultur. Gjennom en musikk-lærer som kom på hans foredrag om Egypt, ble han kjent med Rudolf Steiners verker. Inspirert av disse ville han gjøre noe med fattigdom-

men i Egypt. Han fant også her inspirasjon til å utvikle sin muslimske tro. Etter hvert som han kom i gang møtte han ulike fagpersoner som ble med på den videre oppbyggingen av Sekem. Ofte var det mennesker som bare "tilfeldig" kom innom.

Ikke alle møter har vært like enkle. Noen soldater i nabolaget til Sekem begynte å hugge ned tusenvis av nyplantede trær. Men etter at representantene fra Sekem fikk kontakt med de militære ble det innledet et samarbeid hvor offiserene fikk hjelp fra Sekem til å dyrke opp deler av ørkenen.

Her i Norge er det også en gruppe mennesker som har møtt hverandre ved ulike "tilfeldigheter". På et bokmarked var det noen som hørte at noen snakket om noe interessant og så tok kontakt. Etter hvert ble det en gruppe som reiste til Sekem nå i vår. En av dem, Mari Meyer, tok med seg noen ringblomstfrø hjem. Disse ble dyrket hjemme på Larkollen, og under foredraget lyste blomstene opp med en sjelden frodighet og kraftig oransje farge. En annen, Erika Evensen, er blitt kontaktperson for en støttegruppe.

Ringblomst fra Sekem.

Nordisk Vennekrets for Sekem

v/ Erika Evensen, Vidaråsen, NO 3158 Andebu

Kontonummer: 1254 05 20850

Telefon +4733 44 41 14/ +4733 44 41 16

Kontakt Erika for å bli med i vennekretsen.

Du kan også gi et enkeltbidrag til arbeidet.

Nytt fra Sekem:

I Sekem er det nå åpnet et universitet med fakulteter, bl.a. for økologi, økonomi, landbruk, design og kunst. En viktig bestrebelse er å få inn kunsten i det daglige liv, fordi den er så viktig for menneskets utvikling. Likesom i Norge er studier i almen filosofi obligatorisk.

Schwab Foundation, etablert av Klaus Schwab, grunnlegger av World Economic Forum i Davos, har utropt Ibrahim Abouleish til en av verdens 10 fremstående sosiale entreprenører, og sier at virksomheten i Sekem er et forbilde for sunn forretningsdrift i det 21. århundre.

"En oase i ørkenen" av Christian Egge (Pengevirke 4/2003)

"Die Sekem-Vision. Eine Begegnung von Orient und Okzident verändert Ägypten" av Ibrahim Abouleish.

Kan kjøpes fra Antropos Bokhandel www.antropos.no

www.sekem.com

www.schwabfound.org

Les mere

Culturaprisen 2004 går til Det Økologiske Hus

Av Jannike Østervold

Culturaprisen, som er på kr 10.000, skal gå til en gruppe eller bedrift som har fremhevet seg på det økologiske og/eller sosiale området. Årets prismottaker, Det Økologiske Hus på Rotvoll i Trondheim, har fremhevet seg på begge områder. Det Økologiske Hus inneholder virksomhetene Corona Safteri, Rotvoll Bakeri og Rotvoll Landhandel. I tillegg har Det Økologiske Hus gjennom flere år hatt et variert kulturprogram for alle interesserte i Trondheimsområdet. Prisen er gitt på grunnlag av den samlede virksomheten, som er preget av kvalitet i alle ledd. Kriteriene for Culturaprisen kan oppsummeres i 8 punkter, der prisvinneren skal oppfylle ett eller flere av kravene – Det Økologiske Hus oppfyller så godt som alle!

Fra safteri til mangfoldig virksomhet

Det Økologiske Hus har utviklet seg ut fra en beskjeden begynnelse som Ølens Safteri i begynnelsen av 1990-årene. Helt fra starten har prosjektet hatt tre bærende elementer:

- 1 Et engasjement for miljø og økologi med vilje til å omsette idealene i konkret virksomhet rettet mot menneskenes behov innen kosthold og helse.
- 2 Et arbeidstilbud for mennesker med behov for en tilrettelagt arbeidssituasjon med omtanke for hva den enkelte har mulighet til å bidra med.
- 3 Kulturaktiviteter, interesse for sosiale ideer samt vilje og mot til å satse på produktutvikling innenfor et komplisert næringslivsområde.

Fra starten av har Ole Vestergaard og Brigitte Wüthrich stått sentralt i utviklingen av virksomheten. Prosjek-

Her settes etiketter på flaskene.

tet flyttet i 2000 til Rotvoll gård, der også Steinerskolen på Rotvoll og Camphillstedet Kristoffertunet holder til.

Det Økologiske Hus ble startet for å bygge opp foredlingsverksteder og butikk for biologisk-dynamiske produkter og samtidig å gi et arbeidstilbud til mennesker med behov for tilrettelagt arbeid. I hovedsak er det norske råvarer som foredles – biodynamiske, økologiske og viltvoksende.

Målet er en sunn økonomi, der de enkelte virksomhetene er økonomisk selv bærende. Det legges vekt på at det skal skje produktutvikling og på å delta i internasjonalt arbeid med biodynamisk forskning.

Corona Safteri

Corona Safteri lager saft og syltetøy uten tilsetning av konserveringsmidler. De har 6-7 medarbeidere. Safteriet satte ny produksjonsrekord i 2003, med 23 113 liter saft og 4 319 kilo syltetøy. Det er et bredt utvalg i saftprodukter, fra bjørkebladeliksiren, som det bare ble laget 50 liter av, og til den usukrede blåbærsaften, som utgjorde ca. 1/3 av den totale saftproduksjonen. Det ble produsert ca. 10 forskjellige sorter syltetøy og dessuten en del tørket frukt og bær.

I løpet av året ble det tatt i bruk flere nyanskaffede maskiner, til hjelp i produksjonen. En liten mosemaskin hjalp til med å skape to nye produkter: Eplemos uten sukker og Plommesyttetøy. Flaskevasker og

tappeanlegg med automatisk korking er også innkjøpt og tatt i bruk.

Tidligere sto flaskelageret ute, men etter at flaskekनुसरे var på ferde, er det innkjøpt container til oppbevaring av flasker.

En viktig nyanskaffelse er også eget etikettrykkeri, som riktignok var dyrt i innkjøp, men som vil gi innsparinger over tid.

Det tidligere kompostproblemet er løst ved at bæravfall sendes til Jøssåsen landsby, som gjør det om til kompost.

Rotvoll Bakeri

Rotvoll bakeri bruker kun Demeter mel i sine bakerverer. Dersom det ikke kan skaffes Demeter kvalitet, brukes DEBIO. Det brukes kildevann i stedet for klore kommunalt vann. I bakeprosessen brukes levende ild, enten fra vedovn eller gass. Bakeriet har økt omsetningen i 2003, og 4-5 ansatte produserte i alt 12 504 brød, foruten

Borghild setter flasker som skal fylles inn i tappemaskinen.

Ole Vestergaard med økologisk pizza fra Rotvoll Bakeri.

Thors-brød tas ut av ovnen.

Ferske boller rett fra vedovnen.

rundstykker, boller og litt kjeks og kaker. "Månedens brød" var et forsøk på å gi kundene et alternativ til de daglige sortene. Det var spennende for både baker og kunder, selv om det ikke ble noen stor salgssuksess. Speltbrødet og 4-kornsbrødet ved navn Thors brød er de to brødene som selger best.

I løpet av året ble det investert i en stor eltemaskin og et nytt heveskap. Det gjør at bakeriet har kapasitet til å bake større meng-

Sitat fra Målsetning med "Det Økologiske Hus":

"Når vi prøver å fremme biodynamisk og økologisk produksjon/handel, og når vi setter rettferdig handel høyt på prioriteringslisten, så er det fordi vi vil vekke den sosiale samvittigheten for å arbeide for en sunnere jord og brorskap mellom mennesker. Da vil jordens frukter igjen gi oss den næringen vi trenger. Dette blir ikke et kortsiktig mål for den enkeltes helse, men det vil gjenskape en balanse både i mennesket og samfunnet."

der enn før. Men selve bakeriet er ikke stort, så det kan bli trangt om plassen noen ganger. Det satses på å utvide bakeriet etter hvert, slik at det blir mulig å produsere andre produkter, som for eksempel kjeks, pasta og sjokolade.

I august deltok bakeriet på Åpen gård på Storsand i Malvik kommune, der halvsteekte durumboller fikk siste finish i medbrakt vedovn. Bakeriet deltok også under loppemarked for skoleprosjekt i Irak, der varme "Olavsoller" gikk unna i raskt tempo.

Rotvoll landhandel

Butikken fungerer som fabrikkutsal for safteriet og bakeriet og selger også grønnsaker og urter fra gartneriet. Foruten dagligvarer har butikken også salg av økologisk og antroposofisk litteratur, samt en gavebutikk med økologiske produkter og andre produkter av høy kvalitet.

I butikken arbeider 1-2 personer. Her prioriteres biodynamiske og økologiske varer. Rettferdig handel er et kriterium i forhold til alle vareslag. Med hensyn til kosmetikk, rengjøringsmidler og såper legges det vekt på at produktene er miljøvennlige og at det ikke er gjennomført dyreforsøk i forbindelse med framstillingen av varene. Gaveartikler velges ut fra estetiske kriterier. Når det gjelder leker, velges slike som appellerer til barnas fantasi og kreativitet.

Salg av ferskvarer og brød medfører en del utfordringer, da tilstrømningen til butikken varierer med været. Det blir et dilemma mellom å tilstrebe et bredt og riktig utvalg og det å unngå for mye tap. Når det gjelder grønnsaker, kan løsningen kanskje være et nærmere samarbeid mellom kunder og butikk, en slags abonnementsordning.

Butikken selger honning fra Jøssåsen landsby og litt tekstiler og urter fra Kristoffertunet. Det selges bivoksllys fra Pakkla landsby i Estland.

Før jul ble det solgt sukret blåbærssaft i spesielle flasker, der fem kroner per flaske ble satt av for å støtte oppbyggingen av et bokverksted i Roskalni i Latvia, også det er et landsbyinitiativ i Øst-Europa.

Kulturelle aktiviteter

Det Økologiske Hus har som mål å skape et kulturelt tilbud for dem som arbeider der og for lokalmiljøet. De legger spesielt vekt på å markere høytidene, som påske, Allehelgensdag og Sankt Martins fest.

Noen ganger kommer kunstnere på besøk, andre ganger drar de i fellesskap ut og ser på utstillinger og forestillinger. I 2003 kan vi blant annet nevne at Det Økologiske Hus hadde besøk av den russiske folkloregruppe "Poselie" og at det ble avholdt kokekurs med Bjørn Moen, basert på vegetariske råvarer av økologisk/biodynamisk kvalitet.

Her bakes Lussekatter til torgdag i byen.

4. Sektor

– et netværk for blød business

Virksomheder der balancerer mellem profit og principper har brug for at indgå i et samarbejde for at bevare den vækst de har i dag. 4. sektor netværket er et bud på et samarbejde, der skal hjælpe den type virksomheder

Af Nina Høst-Madsen

Carsten Ohm, fra Kvarterløft Nordvest "samlers op" under konferencen om den 4. sektor.

Aarstiderne, Max Havelaar, Plot Arkitekter og Merkur er meget forskellige virksomheder og organisationer, men de har det tilfælles, at de balancerer mellem profit og principper, idealisme og økonomisk bæredygtighed.

Fælles om bløde værdier

Uffe Elbæk rektor for Kaospiloterne har mange års erfaringer fra arbejdet i den type virksomheder og organisationer. Han ser dem, som kendetegnet ved at være økonomisk selvfinansierende i lighed med private virksomheder. De har en social klar ambition og overskuddet går til et offentligt gode. Høj motivation og arbejdslyst findes blandt medarbejderne. Samtidig er virksomheden eller organisationen demokratisk og tager et socialt ansvar. Den er åben, gennemsigtig, troværdig, effektiv og holistisk. Men er elendig til at tjene penge. Fælles for de virksomheder og organisationer er også, at de arbejder på tværs af eller på randen af den private, den offentlige og den frivillige sektor.

En ny 4. sektor

Offentlige udliciteringer, øget krav til hjælpeorganisationers egenfinansiering, øget fokus på den tredobbelte bundlinie er alt sammen processer i samfundet, der er med til give vækst til flere og flere virksomheder, der arbejder i feltet på tværs af, eller mellem, de traditionelle sektorer. Man fristes til at sige, at de tilhører en helt ny sek-

ca. 50 virksomheder og interesserede deltog i konferencen om den 4. sektor.

tor i samfundet, nemlig en 4. fjerde sektor. Væksten i den 4. sektor afhænger, som i alle andre sektorer, af dens evne til at tilpasse sig og styrke eventuelle svage sider – eksempelvis evnen til at tjene penge. En evne, der kan hjælpes på vej, gennem et mere formelt samarbejde mellem 4. sektor virksomheder og organisationer.

Virksomhedens DNA

Idéen om at danne et netværk, et branchefællesskab, der skal hjælpe 4. sektor virksomheder på vej, stammer fra USA, hvor Harras Sabeti har været med til at danne et uformelt globalt netværk. Han ser det ikke som en helt ny sektor, men snarere som en multidimensional sektor, hvor man kan prøve at definere kernen, DNA'et, i de enkelte socialtorienterede virksomheder og organisationer. Demokratisk og inddragende organisationskultur ser han som et eksempel på, hvad der kan være en organisations eller virksomheds DNA. For ham er formålet med et netværk, at det hjælper til en vækst i sektoren gennem eksempelvis kapital, teknisk assistance og revision.

Fjerde sektor.dk

Konsulentfirmaet Vanebryderne, Kvarterløft Nørrebro Park er initiativtager til et dansk 4. sektor netværk. Netværket er bygget op med afsæt i en konference i marts 2004 for 50 virksomheder, organisationer og igangsættere inden for den 4. sektor. Konferencen behandlede en række relevante spørgsmål for 4. sektor virksomheder og organisationer, såsom "er bundlinie og engagement forenelig" og "hvordan bliver små 4. sektor virksomheder store". I dag har det danske 4. sektor netværk udviklet idéen om at danne en form for branchefællesskab ved at etablere et sekretariat med en netværkskoordinator. Via netværkets hjemmeside, et nyhedsbrev, kernegruppe-møder og afholdelse af konferencer skal netværket holdes i live og udvikle sig. Fokus på både bløde værdier og sektorens evne til at tjene penge er der på netværkets næste konference i november, der afholdes under temaet "Hjælp til 4. sektor igangsættere"

Nina Høst-Madsen København, f. 1965, cand.polit. med speciale i miljø- og energiøkonomi. Tillægsuddannelse fra Danmarks Journalist Højskole. Ansat i Merkur siden 1998.
www.fjerdesektor.dk
www.fourthsector.org

De ansatte kan eie bedriftene!

Av Arne Øgaard

I dag er alt i ferd med å reduseres til varer. Alt kan kjøpes og selges. Ikke bare biler, brus og oppvarming, men også arbeidskraft, jord, luftrom, kvoter med karbondioksid, melkekvoter fotballag, produksjonsmidler og hele bedrifter. Dette at alt blir varer har dyptgripende innflytelse på mange sider av samfunnsutviklingen, her skal jeg begrense meg til å belyse et fenomen.

Mange av dem som i dag arbeider i ulike bedrifter går rundt med en angst for å bli oppkjøpt. I noen tilfelle innebærer et slikt oppkjøp at man kommer inn i en større og mer solid bedrift, men det motsatte kan også skje. Bedrifter kan kjøpes opp for så og nedlegges eller å bli flyttet til et lavkostland. Oppkjøp kan være et middel til å bli kvitt en brysom konkurrent, til å få kontroll over alle ledd fra produksjon til forbruk eller for å kunne effektivisere. Ofte ender det med at noen blir oppsagt eller at man blir underlagt en ledelse som sitter i et annet land og krever økt avkastning til aksjonærene. Om en ikke blir arbeidsløs er det derfor store muligheter til miste innflyt-

else. Det er derfor forståelig at mange har en angst for å bli oppkjøpt.

Vi lever i en tid med rask teknologisk utvikling. En del bedrifter klarer ikke å henge med og vil bli utkonkurrert, men vi ser også eksempler på at velfungerende bedrifter er blitt nedlagt etter oppkjøp. I slike situasjoner kan det være en mulighet at de ansatte overtar. Vi i Pengevirke er på jakt etter konkrete eksempler på det som kalles ansatteide bedrifter. Det første eksempelet fant vi like ved hjemmekontoret til undertegnede, nemlig SEAS, en høyttalerprodusent som holder til ved Moss.

Bedriften har en nokså broket eierhistorie frem til 1981 da den ble overtatt av Aktuell Elektriske AS. Etter 3 år fikk de ansatte overta 10% av aksjene og 1986 overtok de alle aksjene. Det ble opprettet et holdingselskap, AS NEXUS hvor de ansatte i SEAS tegnet aksjer og dette selskapet eier så bedriften. Jan Paus, en av initiativtagerne, forteller at motivet var en klippetro på at bedriften kunne drives med fortjeneste hvis den ble riktig dimensjonert og fikk en god ledelse. I dag er det 50 ansatte og 31 av disse eier aksjer. Ved oppstarten ble det

lånt kr. 820.000 i bank med pant i aksjene. Egenkapitalen var kr. 580.000

Bedriften er medlem i NHO (Næringslivet hovedorganisasjon) og drives som et vanlig aksjeselskap. De fleste ansatte er organisert i norske arbeidstakerorganisasjoner. Det utbetales utbytte på aksjene, men de kan ikke omsettes fritt, bare videreselges til andre ansatte. Nyansatte kan kjøpe aksjer etter å arbeidet ved bedriften i ett år.

I en slik situasjon trenger en ikke å frykte å bli oppkjøpt så lenge bedriften drives med overskudd. Jan Paus påpeker at dette står klart for de ansatte og medfører et slags kollektivt ansvar for god arbeidsinnsats og et lønnsnivå som bedriften kan bære. Men det innebærer også en rekke andre fordeler. Det blir en spesielt god atmosfære på en slik arbeidsplass. De som arbeider der opplever en stor grad av innsikt og medinnflytelse, de blir nærmest som en stor familie. Lederne må lede med større omtanke, de kan ikke bare sjefe i vei. Lojaliteten og innsatsen for bedriften vil også bli større i en slik situasjon. Dette er kvaliteter som i økende grad savnes ved andre bedrifter.

Nytt tilbud i Oslo-området

Kolonihagen

– økologiske varer rett hjem

Katrine B. Engdahl og Jorunn C. Moen startet planleggingen for alvor ved påsketider i år, og allerede 1. september kunne de levere sine første 100 kasser i Oslo-området. Til tross for lange dager som kan strekke seg inn i nattetimene, ser de to gründerne strålende fornøyde ut, og gir uttrykk for at det er morsomt og inspirerende å bygge opp sin egen arbeidsplass med noe som føles så meningsfylt og viktig. De gjør det meste selv - henter varer hos produsentene, pakker i kasser, driver med markedsføring og styrer økonomien. Etter hvert som virksomheten vokser, må nok andre komme inn og hjelpe til med noen av driftsoppgavene, men vareutvalget vil de ha hånd om selv. Det er samarbeidet med produsentene som er deres hjertebarn, å bygge opp et

nettverk av gode, kvalitetsbevisste leverandører, slik at varene alltid kan være av topp kvalitet.

De to har vært på studiebesøk hos Aars-tiderne i Danmark og har fått mange gode tips. I sommer brukte de ferien til å reise rundt og besøke aktuelle produsenter. Mange småprodusenter sliter med å få distribuert varene sine, og Katrine forteller at de er blitt møtt med stor velvilje. Kolonihagen kjøper også inn varer fra Helios.

Kassene finnes i flere utgaver – stor, liten og "single". Med grønnsakene følger også oppskrifter. På kundelisten står også bedriftskunder, som restauranter og kantiner.

Les mer på www.kolonihagen.no.

Av Jannike Østervold

Inspirert av danske "Aarstidernes" suksess med e-handel har to norske kvinnelige etablerere laget nettbutikk med salg av kasser med økologisk frukt og grønnsaker og brødvarer. Foreløpig er det hovedsakelig Oslo som er satsningsområdet.

I USA er der lang tradition for privat finansiering af sociale, almennyttige projekter. Rudolf Steiner FOUNDATION er en organisation, der har sat dette princip i system. Grundlagt i 1936 og reorganiseret i 1984. Grundlaget for arbejdet er dels gavebidrag og dels indlån. Hvert kvartal udgives et nyhedsbrev med liste over indkomne gaver og lån samt præsentation af de projekter, der har modtaget bidrag fra organisationen. Den følgende artikel er et interview med Jacob Needleman bragt i RSF Quarterly, juni 2004.

På opdagelse i penge og ånd

Af John Bloom

Som en del af Rudolf Steiner Foundations (RSF) forskning og øgede samarbejde med partnere om at omforme den måde verden arbejder med penge på, har vi haft en samtale med Jacob Needleman. Som professor har Needleman skrevet om og forelæst over en lange række emner, herunder penge, filosofi, religion og psykologi. Disse emner er blevet belyst i hans bøger, heriblandt *A Sense of the Cosmos: The Encounter of Modern Science and Ancient Truth*, *The Way of the Physician* og *Lost Christianity* for blot at nævne et par stykker. Hans bog *Money and the Meaning of Life* er en engagerende og usædvanlig opdagelsesrejse ind i pengenes historiske og arketyperiske virkelighed i vores kultur. I sin seneste bog, *The American Soul: Rediscovering the Wisdom of the Founders*, gransker han grundlæggernes slægtshistorie.

Hvad er USA's særlige opgave i forhold til penge og økonomi?

USA's opgave i forhold til erhvervslivet går helt tilbage til Oplysningstiden – til den grundtanke, der i lyset af moderne historie kan forekomme som et fantasibillede, – at pengemotivet kunne være en kraft, der kunne stække nogle af menneskeheden virkeligt voldsomme og destruktive lidenskaber. Oplysningstidens tænkere, såsom

Francis Hutcheson, David Hume, Adam Smith m.fl. skelnede mellem det der i almindelighed kunne betegnes lidenskaber og interesser. Lidenskaberne var de voldsomme, egoistiske impulser, der havde en tendens til at føre til fysisk og social ødelæggelse. Interesserne var i virkeligheden ofte selviske, men de handlede om stabilitet, ejendom, besiddelser og materialistiske værdier. Kort sagt: krig og drab var meget skadelige for erhvervslivet! Selvom Oplysningstidens tænkere bestemt var realistiske mht. bristerne i den menneskelige natur, fremsatte de en teori om at pengeimpulsen, som den viser sig i det fremvoksende kapitalistiske system, kunne blive en afdæmpende kraft i menneskers liv. Det at tjene penge blev sommetider omtalt som en "rolig lidenskab". Det var et idealistisk syn på penge, der dannede noget af den økonomiske baggrund for grundlæggelsen og den tidlige udvikling af kapitalisme i USA.

En anden tilsvarende, men historisk set mere virkningsfuld grundtanke har at gøre med samspillet mellem de kræfter der påvirker en kultur. Det er vores princip om tredeling af statsmagten i USA. Modsatrettede kræfter griber varsomt ind i hinanden, hvorved brodden bliver taget af særligt glubske udvidelser eller angreb fra en del af samfundet på en anden. Det at have tre magter, den lovgivende, den udøvende og den dømmende, var en fortræffelig begrebsramme.

Det er det modsatte af at have en monark, en enkelt magt, der kan gøre tingene meget effektivt, inklusive slå alle ihjel.

En tredje grundtanke var ejendom. Jefferson og andre af hans samtidige ønskede at ejendom skulle være det bærende element i landet, frem for penge. Det var Alexander Hamilton, som faktisk indførte monetarismen i Amerika, som følte at pengenes magt som et middel var den vigtigste af to.

Ejendom er et meget interessant og sofistikeret begreb. Interaktionen mellem menneskelig ånd og natur skaber ejendom. Man har en idé som får noget til at ske – man foretager sig noget, og så er der ejendom. Dette syn på den enkeltes ejendomsret, på ejendom, hang sammen med støtten til den enkeltes udvikling og velbefindende. Eje af ejendom kunne danne grundlag for materiel sikkerhed, som var nødvendig for at man kunne forfølge mere åndelige mål. Og eje af ejendom blev selvfølgelig opfattet som en effektiv modvægt til statens tendens til at tiltage sig for meget myndighed og politisk kontrol. Disse grundtanker er blandt de væsentligste elementer i Amerikas mission og opgave for så vidt angår penge.

Og betragt så de negative sider ved denne "opgave", som måske har ført til at væsentlige menneskelige værdier er blevet fortrængt af pen-

genes magt. Når først det åndelige mål, eller det moralske eller æstetiske element i livet er mindsket, så bliver alting anskuet på baggrund af penge. Dette middel bliver målet, og der sættes lighedstegn mellem penge og velfærd. Men penge er ikke velfærd; penge er et middel til velfærd i den menneskelige betydning af begrebet.

Penge er et middel, et nødvendigt middel og et nyttigt middel. Penge er et virkelig genielt stykke fællesskabsteknologi. Penge sætter mennesker i stand til at dele og udveksle, selv i et meget stort fællesskab og at vedkende sig at vi faktisk er gensidigt afhængig af hinanden. Sådan er de [pengene], og sådan skal de være, et redskab til fællesskab. Vores mål bør være at bringe pengene tilbage i denne fornemme rolle.

Hvis ikke penge er velfærd, hvad er de så?

Hvad er penge? Ingenting og alting på en og samme gang. Penge er et social løfte repræsenterende arbejde. De repræsenterer begæret i den menneskelige natur, som er så stærk. I en vis forstand er penge ingenting, og i en anden forstand er de sagens kerne. Penge får ting til at gå i opfyldelse i menneskers liv. Man må acceptere at penge har denne magt. Folk har en tendens til ikke at ville anskue dem på denne måde eller også tillægger de dem for meget magt.

Skyldes det menneskenes ubearbejdede forhold til penge?

Det er meget svært for de fleste af os. Jeg kender ikke nogen som har et normalt forhold til penge. Jeg ved ikke en gang hvad det vil sige at have et normalt forhold til penge. Man kan jo ikke vide hvordan en person forholder sig til penge før man handler med vedkommende. Du

Frihed til at købe ind
- det er ikke derfor vore
grundlæggere kæmpede
og døde!
De sigtede mod noget
mere åndeligt

og jeg er begge fyldt med selvmodsigelser hvad angår penge. Jeg ved at jeg er det. I det lys er penge i vores samfund en gylden nøgle til selv-erkendelse. Hvis man gerne vil erkende sine egne selvmodsigelser, skal man undersøge sine tanker, følelser og adfærd i forhold til penge.

I min bog, *The American Soul*, genfortæller jeg Amerikas historie i lyset af åndelige værdier. Og jeg spekulerer over en ny myte, hvor Amerika er rodfæstet i sin faktiske historie men dybere end vi nu anskuer det. Jeg har set på Amerika som beskytter af den åndelige søgen. Landets

regeringsstruktur kan forstås som en stor beskytter af menneskers frihed til at samles i fællesskab i deres søgen efter bevidstheden indefra. Det er vores egentlige frihed.

I andre henseender er vores frihed barnagtig. Frihed til at gå på indkøb – det er ikke derfor vore grundlæggere kæmpede og døde! De sigtede mod noget mere åndeligt. Det var ikke meningen at stræben efter lykke skulle være en stræben efter nydelse, men stræben efter dyder. Dyd bringer lykke. Amerika er et sted hvor folk kan forsamles og søge efter sandheden, efter det der er virkelig menneskeligt. Den ret værnes der stadigvæk om selv her i tiden efter 11. september. Amerika er den stærkest fysiske magt på jorden, militært, kulturelt og økonomisk. Landets styrke retfærdiggøres, så længe det beskytter de forhold, der understøtter dette åndelige behov. Hvis landet nogensinde mister sin metafysiske mission, er det ikke længere til nogen nytte, og verden vil så måske ikke længere ønske at beholde det.

Amerika er stadigvæk vogter af den åndelige søgen. Hermed ikke sagt at vore præsidenter, guvernører eller senatorer kender til dette. Måske kerer de fleste sig slet ikke om sådanne ting. Det er heller ikke nødvendigt, så længe de værner om den struktur, der beskytter os. Der er i virkeligheden ikke ret mange steder, hvor man

Alle langhusets beboere er i fællesskab ansvarlige for at balancen mellem mennesker og ånder opretholdes. Her skænkes en kop risvin til ofring til risånderne under høstceremonien.

har helt den samme frihed, som vi har her til at tale, danne foreninger, protestere.

Du giver udtryk for at USA's regering er opbygget for at sikre frihed. Hvis frihed er en kulturel værdi og praksis, udsætter USA's mangfoldighed da regeringen for usædvanlige udfordringer?

For USA drejer det sig ikke om etnisk identitet, ej heller om kulturel identitet i den betydning. Det er en åndens identitet, tankens identitet. Der er tale om en maksime. Det er et land, der bygger på store maksimer, ikke på etnicitet, ikke på arv. Der er selvfølgelig mangler, men strukturen er der stadigvæk for at beskytte den.

I *Common Sense* skelnede Thomas Paine mellem regering og samfund. Regering(en), sagde han, var hård, streng og straffende, ligesom "loven og sværdet"; og samfundet er blødere og mildere. Jeg vil sige det sådant at samfundet opererer inden for æstetikens og de moralske værdiers verden. Regeringen bygger på lov; samfundet bygger på etik. Formålet med at have en regering er at beskytte samfundet. Jeg har fremskrevet det til at samfundets kerne er åndelig samhørighed. Regeringen beskytter samfundet, og samfundets kerne er en søgen efter indre bevidsthed, indre sandhed. Det betyder ikke at alle og enhver nødvendigvis skal opleve en åndelig søgen. Det jeg ønsker at sige er at menneskelivet finder sin begrundelse i den åndelige søgen. Det metafysiske spørgsmål er: Hvorfor er mennesket her på jorden? Hvad er et menneske? Hvorfor er vi her? Vi er eksisterer i

udvikling. Som Rudolf Steiner og alle de store lærere har udtalt, så er vi her for at vokse gennem en bestemt slags indre kamp, for at vi kan blive til det som vi er skabt til i Guds billede. Det er ikke sikkert at alle skal være engageret på den måde, men hvis nogen er det, så arbejder de for hele menneskeheden.

Det forekommer som ren ironi at folk, der er dybt engageret i åndelig forskning ofte ikke kan håndtere penge?

Der hersker en misforståelse om hvad den åndelige søgen går ud på. Mennesket har i sig to impulser, som de jødiske mystikere kalder "den onde impuls" (yetzer ha ra) og "den gode impuls" (yetzer ha tov). Den onde impuls er ikke virkelig ond i almindelig betydning; den er kun ond hvis den afskæres fra al forbindelse til den gode impuls og dermed bemægtiger sig hele livet. Den "onde" impuls' rolle er at engagere sig helt og fuldt i livet, at skabe, arbejde, eje, sætte børn i verden, skrive bøger, udrette noget. Den gode impuls skal nærme sig den indre guddommelige enhed, trække sig tilbage fra den uadrettede udvidelse af selvet for at være i kontakt med Gud. Dette er to dele af menneskets natur, som er beskrevet, både mytisk og symbolsk, i næsten enhver stor åndelig overlevering. Menneskets rolle er at bringe harmoni imellem disse to i sit eget indre, og først da kan mennesket blive det oprindelig var bestemt til at skulle være, nemlig et menneskeligt væsen – en skabning skabt i Guds billede og skikkelse.

Alle lever vi i en krop, i er en verden af mate-

rie, som vi er sat til at bebo på hæderlig vis for at tjene hinanden. Vores forhold til Gud er kun synligt eller endog berettiget når vi tjener hinanden. Man skal således ærligt anerkende den del i sig selv, der er verdslig. Dem der har problemer med penge, ikke blot åndelige, religiøse mennesker, men mange kunstneriske typer, er dem, der ikke forstår sig på at håndtere den verdslige del af sig selv.

Penge i sig selv er ikke åndelige. Men spørgsmålet om hvor penge hører hjemme, er et dybt åndeligt spørgsmål, for det handler om hvor den del af os selv hører til? Penge er den del, der organiserer halvdelen af vores liv. Hvis man ikke passer på den ydre del, vil den indre del gå i stå, og så er man ikke et helt menneske.

Hvis man virkelig tager sig af pengeriget, giver det så plads til muligheden for at arbejde med sig selv og i kulturen?

Det giver ikke blot plads til muligheden, det giver også rum til én selv. Hvis man bruger det rum til blot at tjene flere penge – er det tabelighed. Hvis man bruger rummet til blot at få magt, så har man forgrebet sig på den frihed, som pengene har givet.

Man kan møde mennesker der siger: "Jeg har orden i mit åndelige, religiøse liv. Hvorfor passer pengene ikke blot sig selv?"

Man kan ikke have orden i sit åndelige liv medmindre man også tager vare på den verdslige

Drengen og hans bedstemor holder pause i markarbejdet og deler lækre frugter, som drengen netop har hentet ned fra et højt træ i junglen.

del. Vi kender jo alt for godt til mennesker for hvem det verdslige er det eneste. Det er naturligvis en kolossal misforståelse. Det er dét, der ligger nu er hele USA's problem.

Indtil et vist punkt er den verdslige del i modsætning til den åndelige. Det er det, der interesserer mig. Hvis jeg skal indgå en handel, hvor du taber og jeg vinder, siger jeg: "Jamen, sådan er det med penge, sådan fungerer det; det er i orden. Jeg gør dig ikke noget ondt." Den rene ånd ønsker ikke specielt at have besiddelser. Den rene ånd ønsker kun at se, at være i kontakt med Gud med kærlighed. Men mennesket er ikke blot ren og skær ånd. En del af mennesket vil have sex, penge, magt, påskønnelse, godt helbred. En fuldt voksen mand eller kvinde bringer disse to dele i harmoni med hinanden.

Du rejste spørgsmålet om lyst og begær. Hvordan påvirker lyst og begær vores forhold til penge?

Der findes en naturlig form for begær. Vi har en krop. En krop trænger til mad, sex, vand, nydelse, varme. Kroppen har virkeligt lyster og begær. Det er en del af vores arv. Det er ikke blot et spørgsmål om overlevelse. Det er noget menneskeligt. Men ens lystfulde, begærende væsen kan blive betændt eller vendt til trang eller egoistisk lune, så det bliver det vi kalder en tvangstanke – hvor det kropslige begær eller sociale begær bliver den eneste kilde til mening. Så bliver sådanne behov et problem og en illusion, som man er nødt til at bearbejde for at fjerne, fordi det man prøver at opnå gennem disse behov er noget som man kun kan opnå gennem et forhold til noget højere inden i sig selv. Begær skal bidrage til et menneskes liv, men udgør ikke livets formål.

Man kunne måske sige at vi lever i begærets pengeverden?

Det er det vi bruger penge til i vores tid. Når de store åndelige traditioner taler om lystens og begærets ondskab, taler de om tvangstanker, om trang. Men der er sket en livsfarlig misfortolkning, således at ethvert begær er blevet betragtet som noget negativt og det fører til livsfornægtende hykleri. Den ærlige erkendelse af begærets berettigelse er en interessant del af åndslivet og ligeledes en del af pengespørgsmålet.

Spillet om penge, som vi alle er nødt til at være med i, er kommet ind i alle dele af vores liv. Pengegørelsen af vores samfund er blevet et

alvorligt problem. Der er sat pris på alle ting. Det sensitive menneske ved, at der er noget galt her.

Begæret er blevet tændt. Alle de store traditioner siger at lystprincippet, når det får lov at passe sig selv, blot vil kræve og kræve. Kroppen kender ikke til ånden. Det er en uskolet krop, der blot vil kræve og kræve. Lystvæsenet har været en del af menneskets vilkår i alle samfund. Det menneskelige fald er lystvæsenet, når det overlades til sig selv. Det er i dette tilfælde opslugt af egoet og egoet i lystvæsenet. De to følges ad.

Materialismen i vores samfund er blevet et alvorligt problem. Der er sat pris på alle ting. Det sensitive menneske ved at der er noget galt her.

De fører til det faldne menneske.

I den tibetanske tradition findes et symbol, en sulten ånd. Den sultne ånd er et væsen med stor mave og lille mund, hvor mave, hoved og arme ikke rigtig passer sammen. Jo mere den spiser, jo mere vil den have. Alt hvad den sætter til livs brænder på vej ned gennem halsen. Det er det syge lystvæsen, og det er vores samfund. Vi kræver og kræver med annoncer, reklamer og socialtilpasning at få mere, nyt, bedre, og det slår os alle ihjel.

Det er grunden til at vi virkelig har brug for at få idealerne tilbage i vores kultur. Hvor mange skjorter har man brug for? Hvor mange boliger har man virkelig brug for? Man skal leve i velstand og elegante omgivelser, men hvor meget har man brug for? Og for unge mennesker er dette frygteligt. Vor tids unge mænd og kvinder forledes konstant til at kræve mere og mere i den forestilling at det bringer ægte lykke. Og det gør det ikke.

Jeg tror reaktionen på forbrugerisme er at folk hungre og tørster efter virkelige værdier. Materialismen hos amerikaneren er en lidelse i det sind, der tørster efter værdier og idealer. Hvis man genindfører virkelige værdier i kulturen vil det lige så stille æde sig ind på den kraft som materialismen er i besiddelse af. De amerikanske grundlæggere havde idealer med hensyn til dyd, sjæl, den menneskelige ånd, sindet, lykke. Vi er nødt til at bringe disse idealer tilbage til vores kultur, sådan som Steiner og andre har talt for. Amerikanske værdier er gode, hvis

de fortolkes og forstås tilstrækkelig dybt. Men de værdier, som vore børn får lært i skolen, peger ikke hen imod sjælen, de peger i en anden retning. Det er fint med social retfærdighed, men hvis ikke den peger hen imod sjælen på en eller anden måde, bliver det blot en raffineret udgave af materialisme.

Ligger der en selvmodsigelse mellem det kropslige begærs kraft og så penge, som noget abstrakt, u håndgribeligt og reelt set uden "krop" overhovedet? Er det sådan, at det ene nærer det andet?

Du har ret, det er blevet så abstrakt, hvad penge står for, og dog står det samtidig helt klart, at for en dollar kan man købe så og så meget. Der er en form for mystisk kontrakt, en aftale. Det forekommer så uvirkeligt, når man tænker på det, men så virkeligt, når man har med dem [pengene] at gøre. Den stakkels fyr på gaden kan ikke få noget at spise for abstrakte dollars.

Er der overhovedet sammenhæng mellem det vi bruger pengene til og så vore sande værdier?

Faktisk mangler denne sammenhæng ofte. For folk som ikke er vant til at holde regnskab med hvad de bruger deres penge på, er det en stor opgave at gøre det for en uge. Det vi bruger pengene på er ligeledes udtryk for hvilke værdier vi har. Det er et røntgenbillede af vores egen indre uoverensstemmelse; og vi er fulde af indre uoverensstemmelser på samme måde som vores kultur er det. Penge er midlet til at organisere den ene halvdel af vores natur. Meningen med det hele kommer kun, hvis vi formår at bringe de to dele i balance. Så med penge kan du købe dig til alt, blot ikke mening.

Det første skridt hen imod en balance er at undersøge vores holdning til penge. Vores holdning er fuld af hykleri. De fleste af os sætter enten for meget eller for lidt pris på dem. Men det er virkelig vigtigt at rette sin opmærksomhed mod penge og undersøge sine antagelser om dem. For at udrette noget i denne verden, for at hjælpe, er man nødt til at have penge. Det er en stor præstation at være virkelig god til spillet om penge og ikke blive ædt op af dem. I den sidste ende er meningen med penge lige som med enhver anden virkelig menneskelig frembringelse, at de skal være et middel til kærlighed, et middel til at tjene. Sådan ser jeg på det.

Arla på EU-støtten

Arla er dansk topscorer i EU-støtte. Arla Food modtog i 2003 1,3 mia. kr. fra EUs landbrugsstøtteordninger. Dicar - Center for analytisk journalistik (med base på Danmarks Journalisthøjskole) har - efter halvandet år med afvisninger fra Fødevareministeriet - opnået indsigt i EUs årlige landbrugsstøtte på 10,1 mia. kr., til danske landbrug og virksomheder. Danmark er dermed det første og eneste EU-land, hvor befolkningen kan få klarhed over, hvem der tildeles støtte og hvor meget de enkelte tilskud udgør. Den absolutte topscorer i 2003 var Arla Foods med 1,3 mia. kr., den mest afgørende støtteordning for Arla er eksportstøtten, der alene giver mejerigiganten 1,0 mia. kr.

Noget om Proportioner

- 1) Verdens forbrug af make-up koster ret præcist, hvad det ville koste at brødføde alle under- og fejlernærede på kloden.
- 2) Océankrydstogter ville kunne finansiere skolegang og rent drikkevand til alle, som mangler det. Dette er pluk fra rapporten Verdens Tilstand 2004, som denne gang sætter fokus på forbrug og om et mindre forbrugsorienteret samfund er muligt.

"Verdens Tilstand 2004", Mellemfolkeligt Samvirke, 208 sider, 198 kr.

Nyt forlag sætter fokus på globaliseringen

Forlaget SOHN debutterer 1. oktober med bogen "En anden verden er mulig, hvis..." Forfatteren er den amerikanske forsker, debattør og aktivist Susan George, som er en af frontfigurerne i ATTAC-bevægelsen. Forlaget vil profilere sig på udgivelser om EU og globalisering, om kunst og kultur samt historie og erindringer

Påskekonference i Trondheim

Det økologiske Hus i Trondheim, der er en afdeling af Landsbystiftelsen i Norge www.camphill.no arrangerer i dagene 19.marts til 22. marts 2005 en nordisk konference under titlen "Jordens fremtid - vores ansvar", Menneske, jordbrug og ernæring. Interesserede kan hen-

vende sig for yderligere oplysninger via corona@rotvoll.no

10 års jubilæum for Dansk Center for Konfliktløsning

Dansk Center for Konfliktløsning har netop fejret 10 års jubilæum. Med det formål, at fremme fredelig konfliktløsning har centeret på sine kurser i ind- og udland givet tusinder af interesserede gedigen indsigt i teorierne og redskaberne for hvorledes man praktiserer FNs norm for konfliktløsning og fred med fredelige midler. Læs mere www.konfliktloesning.dk

Danmarks Sociale Forum afholder workshop

Danmarks Sociale Forum 2004 afholder workshop på Christianshavn/Christiania den 1.-3. Oktober 2004. Programmet omfatter dels fællesdebatter, som arrangørerne har planlagt og dels workshops som de deltagende foreninger og bevægelser selv står for. Se programmet på www.socialforum.dk

Prometheus – Ethical Finance

Også i New Zealand er der grupper af mennesker, der ønsker indflydelse på hvad pengene bliver anvendt til. Igennem 21 år har Prometheus formidlet lån til mennesker og projekter, der ønsker at påvirke samfundet i retning af en mere bæredygtig og social retfærdig fremtid. På baggrund af de seneste års kraftige vækst i aktiviteterne har organisationen i jubilæumsåret gennemført en omstrukturering for bedre at kunne håndtere den stigende interesse og efterspørgsel på den finansielle service de tilbyder. Indlånet er på \$8 mio. og udlånet, der det seneste år er steget med 30 %, er på \$6,1 mio. Læs mere www.prometheus.co.nz

Tregrening og det civile samfund

Seminarer og foredrag med Nicanor Perlas i Stockholm og Järna, Sverige. "Kulturens rolle i en globaliseret verden". Folkkulturcentrum,

Stockholm den 11. og 12. oktober. "Økonomiens rolle i en globaliseret verden". Kulturhuset i Ytterjärna den 13. og 14. og samme sted aftenforedraget: "Spirit or Empire".

Interesserede kan henvende sig til Kulturhuset i Ytterjärna: info@kulturhuset.nu

<http://neuclear.org> et alternativt digitalt betalingssystem

Fra en Merkurkunde, der har relationer til MiBanko, en mikrobank i Panama, har vi modtaget en pressemeddelelse om lancering af et digitalt betalingssystem, som bl.a. skulle kunne finde anvendelse blandt tredje verdens mikro-redit-brugere. Fra udviklernes side er det hensigten at skabe et billigt, "open-source" alternativ til de eksisterende systemer som udbydes af bl.a. Western Union og MoneyGram. Hvis der blandt vore læsere er nogen der vil vurdere produktet - vil vi ved en senere lejlighed følge op på denne nyhed.

ØkoHønen

- er en andelsforening der vil påtage sig opgaven at slagte, forarbejde og afsætte økologiske hønsekødsprodukter.

Et "restprodukt" ved den økologiske ægproduktion er 1-årige økologiske høns, som ingen hidtil har været interesseret i. Traditionen med at koge hønsekødssuppe i de private hjem eksisterer ikke længere og for ægproducenterne har det været forbundet med omkostninger at komme af med de høns, der efter et års æglægning bliver slagtet. Nu er der etableret et samarbejde mellem producenterne, Økoslagteriet i Frøstrup og Hanegal. Sidstnævnte vil fremstille færdigrettet og "convenience produkter" baseret på økologisk hønsekød. 70 af de 100 danske økologiske ægproducenter har givet tilsagn om at levere udsætterhøner til Økoslagteriet i Frøstrup og Hanegal er allerede klar til at fremstille Frikadeller af hønsekød, Lasagne med hønsekød og marinet og forstegt hønsebryst. Yderligere oplysninger hos hedehuse@tdcads1.dk Arne Bæk Jensen, der er formand for Økohønen aamba

Gavepenge til kulturen

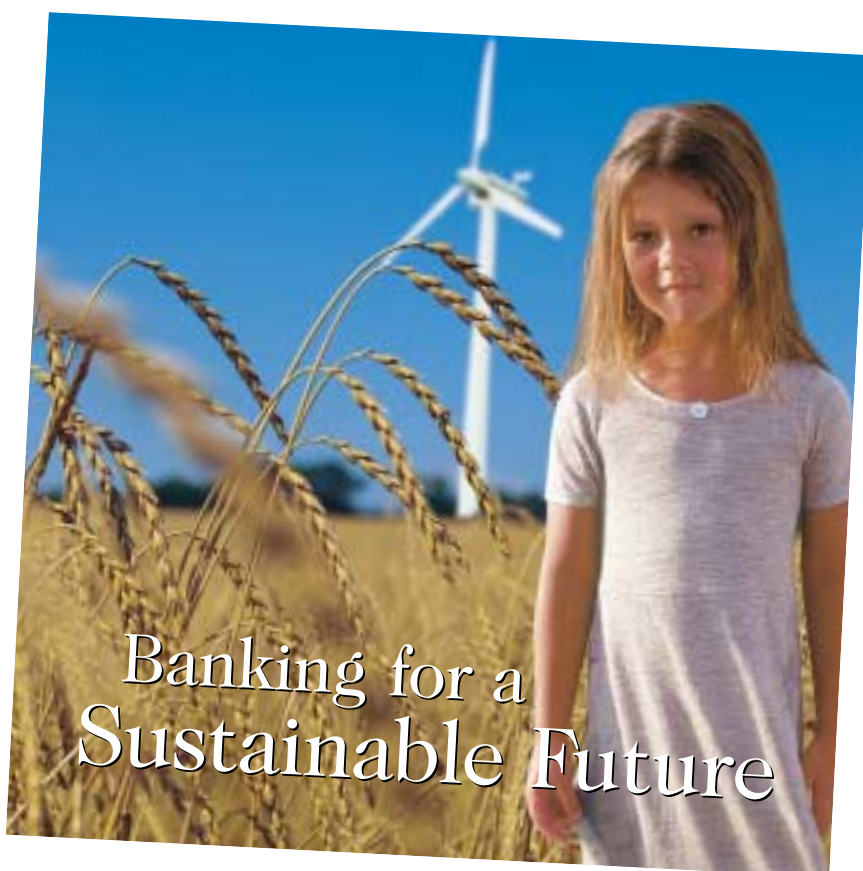
Den danske regering har fremsat lovforslag om at erhvervsvirksomheders og privates bidrag over 500 kr. til kulturinstitutioner med offentlig driftstilskud fremover skal være skattefrit. Regeringen ønsker at opmuntre erhvervslivet til at samarbejde med de kulturelle institutioner og med de erfaringer man kender fra USA, så forventer direktøren for kunstmuseet Louisiana i Humlebæk, Poul Erik Tøjner, at forslaget vil få meget stor og positiv betydning for kulturen fremover.

Klimaændringerne er over os

Det dokumenteres i en ny rapport fra Det Europæiske Miljøagentur. Direktøren for miljøagenturet, professor Jacqueline McGlade, siger at "klimaændringerne har allerede sat ind og konsekvenserne er omfattende. Mange af dem vil koste dyrt for både mennesker og økosystemer i hele Europa". Rapporten er den første, der fokuserer på Europa og konklusionerne kalder på handling fra såvel græsrodder som politikere.

Ny fælles brochure for de tre nordiske banker - på engelsk

Ekobanken, Cultura og Merkur har i fællesskab lavet en engelsksproget brochure rettet mod professionelle finansielle kredse. Hensigten er at fortælle om bankerne, deres idégrundlag og deres potentiale som investeringsobjekter. Der arbejdes også på at etablere en fælles hjemmeside med artikler og nyheder fra de respektive banker.

Nytt fra Merkur

Kommende nyheder i Merkurs Webbank

I begyndelsen af november vil vi lancere 3 nye tiltag i Merkurs Webbank, som vi her kort beskriver. Webbankbrugerne vil senere få en mere detaljeret information direkte gennem Merkurs Webbank.

E-Boks

Hidtil har vi leveret de fleste udtog, notaer osv. elektronisk direkte i Merkurs Webbank og dermed sparet på porto og papirressourcer. Merkurs datacentral, BEC, har besluttet fremover at anvende e-boks til at levere disse ting elektronisk. E-boks har du måske hørt om via pressen eller fra andre afsendere af information (kommuner etc.). E-boks er en fælles elektronisk postkasse, der kan modtage post fra pengeinstitutter, kommuner, forsyningselskaber etc. Den enkelte borger eller virksomhed har hver sin postkasse, og man bestemmer selv, hvilke modtagere, man ønsker elektronisk post fra - ligesom man selv bestemmer, hvor længe man vil lagre de modtagne breve, opgørelser, udtog osv. I princippet kan oplysningerne gemmes hele livet, men de fleste vil jo nok foretrække at rydde lidt op en gang imellem, ligesom i de fysiske bunker på skrivebordet! Det er gratis at

benytte E-boks, og adgangen til E-boks sker direkte fra Merkurs Webbank.

Merkur vil for at spare maksimalt på porto og papirudgifterne - til gavn for alle - anvende E-boksen på samme måde som vi i dag leverer elektronisk post i Merkurs Webbank. Det vil sige, at som bruger af Merkurs Webbank vil du som udgangspunkt få alt fra Merkur leveret i E-boksen. Du har mulighed for at få en e-mail, når der er ny post i E-boksen.

Net-ID

Net-ID er et andet fælles projekt, hvor pengeinstitutterne samarbejder med andre udbydere på internettet, så kunderne kan få en fælles adgang til forskellige informationer, uden at skulle have forskellige brugernumre og adgangskode til hvert enkelt sted. Udgangspunktet bliver dit brugernummer og adgangskode til Merkurs Webbank, som du vil kunne anvende som indgang til dine oplysninger i f.eks. Sygekassen Danmark. Vi åbner for muligheden som et menupunkt i Merkurs Webbank, og du skal selv tilmelde dig de øvrige udbydere, som du ønsker.

Elektronisk PBS-oversigt

I Merkurs Webbank har du længe kunnet finde den månedlige PBS-oversigt i elektronisk form. Det har været muligt at fravælge papirversionen og en del kunder har gjort dette. For at spare mest muligt på porto og papir, vil vi gøre elektronisk PBS-oversigt til standard og kun sende en papirversion, hvis der udtrykkeligt bedes om det.

Nye rentesatser og rentepprincipper

Fra Merkurs spæde start har vi haft et stærkt ønske om at forholde os bevidst til rentefænomenerne og lade den interesse, indlånerne viser skinne igennem overfor låntagerne. Selv om Merkur i princippet ligesom andre banker i stor udstrækning lever af "rentemarginalen" - forskellen mellem ind- og udlånsrente - er processen ikke mekanisk: De penge en økologisk jordbruger låner i Merkur stammer fra konkrete mennesker (indlånere), der faktisk ønsker at fremme i dette tilfælde økologisk jordbrug.

Merkurs indlånere har endda mulighed for at udtrykke en ekstra interesse ved at anmode om en lavere sats på deres indlån, end den, de faktisk kunne opnå iflg. prislister. Dette princip vil vi gerne fastholde og videreudvikle, men i den hidtidige form er det - efterhånden som Merkur er blevet større - blevet mere uklart, hvor dette renteaftald "bliver af" i den store sammenhæng. Det skriver vi mere om nedenfor.

Øvrige elementer, der hænger sammen med såvel ønsket om gennemsigtighed og en redelig kundebehandling er

- samme rentesats for samme type udlån, f.eks. boliglån, udlån til jordbrug, udlån til skoler etc. Bag dette princip lå oprindeligt også en forestilling om, at risikoen ved udlånet altid ville være dækket, enten via sikkerhed fra låntager selv, eller fra en kreds af mennesker (kautionister), der støtter projektet.
- samme rentesats uanset størrelsen af lånet
- ingen individuel "handlen om priserne".

M.h.t. det første punkt har udviklingen vist, at der ER risiko forbundet med at låne penge ud, også for Merkur! Selv om vore tab i gennemsnit og over en årrække ikke har været større end andre pengeinstitutters, er det klart, at tab er en del af livet i et pengeinstitut. Spredningen blandt kunderne er stor - nogle virksomheder og initiativer er nu veletablerede med en solid økonomi, andre er nystartede og stadig i færd med at finde fodfæste. Der er stor forskel på, hvor mange medarbejderressourcer, Merkur må anvende på de to nævnte yderpunkter på skalaen.

Også når vi finansierer boliger er der stor forskel på risikoen, når vi yder lån til den yderste del af husets pris eller når vi yder lån, der kan sikres med pant "langt fra skorstenen".

Vi ser det derfor som en naturlig udvikling, at vi fremover skal opbygge vore rentesatser for

Abonnement på Pengevirke

Pengevirke er i princippet et abonnementsblad som tilbydes alle Merkurs kunder - men også andre interesserede har med årene ønsket at abonnere på bladet. Én gang om året vedlægges vi et indbetalingskort med opfordring til at betale et bidrag til trykomsatningerne.

Realiteterne er sådan at der årligt indkommer et beløb svarende til trykomsatninger for et (1) blad. Hertil kommer forsendelsesomkostningerne, som det seneste år er fordoblet fra ca. 3 kr. pr. blad til over 6 kr. (der postomdeles p.t. 5.000 blade i DK og næsten 200 blade til kunder i udlandet). Endelig bliver der anvendt en del medarbejderressourcer på bladudgivelserne.

Vi håber at de, der har mulighed for at betale abonnementet, vil gøre det ved at benytte vedlagte indbetalingskort. Samtidig takker vi for de bidrag vi allerede har modtaget.

Ring på telefon 98101835 (Merkur, Aalborg) hvis I modtager mere end et blad i husstanden eller send en mail til merkurbank@merkurbank.dk hvis I ikke ønsker at modtage bladet.

Kontakt redaktionen med forslag og ideer til bladet uggerby@mail.dk

Redaktør Ole Uggerby

udlån på en sådan måde, at vi i langt højere grad lader risikoen og mængden af opfølgingsarbejde spille ind på rentesatsen. Jo bedre sikkerhed, des lavere risiko – og jo lavere pris. På boligområdet er vi klar med en ny rentestruktur, som vi fortæller mere om senere i artiklen. Også for lån til erhverv og institutioner er vi på vej med en ny struktur, men den er ikke klar ved redaktionens afslutning – så det vil vi vende tilbage til i næste nummer.

De sidste to af de principper, der nævnes ovenfor – samme sats uanset størrelse af lånet, og ingen "handlen om priserne" – vil vi holde fast ved, for de værdsættes meget af såvel kunder som medarbejderne i Merkur.

Håndtering af renteafkald

I Merkur har indlånskunderne mulighed for at nøjes med mindre rente end den, de kunne have opnået efter prislisten. Det er ikke noget, man kan ret mange andre steder – og hvorfor skulle man også gøre det? Det hænger snævert sammen med den gennemsigthed, vi tilstræber i Merkur: At indskyderne kan "se igennem" banken og over til låntagerne, som jo betaler renten. Det finder altså sted, at en indskyder med f.eks. 50.000 kr. på en 3-mdr. konto ønsker 0,5 % rente, frem for de 1,0 %, der er maksimum. Der er et afkald på 250 kr. i eksemplet. Hidtil har de 250 kr. været med til at dæmpe renten på udlån i almindelighed, især i forhold til lån til "non-profit"-aktiviteter, som f.eks. skoler og kultur. I særlige tilfælde – og det var mere udbredt i Merkurs første år – havde indlåner en tilknytning til et bestemt projekt, som så fik en lavere sats.

Merkur har nu fået en størrelse, hvor dette ikke er transparent nok. Fremover vil vi derfor opsamle renteafkald i en pulje, som vi løbende følger, og ved årets slutning vil vi anvende de opsamlede midler til at nedsætte renten på udvalgte lån.

Lånene vil blive udvalgt blandt

- særligt nyskabende initiativer, f.eks. nye ejerformer, der potentielt kan have stor værdi for en branche eller sektor og for samfundet.

og/eller

- initiativer der er, eller har været i vanskeligheder, men hvor der arbejdes seriøst på at rette op på økonomi og organisering.

Endelig vil vi opdele puljen efter den øremærkning, som indlåneren evt. har knyttet til kontoen. Dvs. er der øremærkning til fordel for

økologisk jordbrug, vil vi anvende renteafkaldet på initiativer i dette felt.

I årsberetningen vil vi redegøre for størrelsen af renteafkaldet og for hvilke initiativer, der har nydt godt af det. Dermed håber vi at have sikret maksimal gennemsigthed.

Ny prisstruktur for boliglån

Fremover vil lån til ejer- og andelsboliger blive forrentet i forhold til den pantsikkerhed, der er stillet for lånet. Jo bedre sikkerhed, des lavere rente.

Intervallerne er

Ejerboliger

Pant inden for	0-60 %	60-80 %	80-90 %	over 90 %
Almindelige boliglån	4,75 %	5,50 %	6,50 %	7,50 %
Miljøtiltag i boligen	4,50 %	5,00 %	6,00 %	7,00 %
Økologisk byggeri	4,50 %	4,50 %	5,50 %	6,00 %

I de fleste ejendomme kan der opnås realkreditlån til enten fast rente eller lav, 1-årig rente og op til 80% af boligens værdi. Realkreditlån kan optages gennem Merkur i Totalkredit, som Merkur samarbejder med. De nævnte priser er lån direkte fra Merkur – prisen på Totalkreditlån fastsættes dagligt i markedet. Med den nye struktur og gennem samarbejdet med Totalkredit kan Merkur levere maksimal fleksibilitet i hele boligfinansieringen og til fornuftige, konkurrencedygtige priser.

Andelsboliger

Pant indenfor	0-60 %	60-80 %	over 80 %
Almindelige boliglån	4,75 %	5,50 %	6,50 %
Økologisk byggeri	4,50 %	4,50 %	5,50 %

Fra primo 2005 forventes et nyt tinglysningsregister for andelsboliger at være klar. Det gør det muligt fremover at pantsikre andelsboliglån, hvilket er en langt bedre sikkerhed, end den der hidtil har været arbejdet med. Indtil det nye register er på plads, kan Merkur låne til andelsboliger til de nye, fordelagtige priser mod, at der indgås en aftale om at der oprettes pant, når det teknisk er muligt.

Gamle lån – hvad sker der med dem?

Hidtil har vi ydet boliglån til flg. priser – både til ejer- og andelsboliger:

Almindelige boliglån	7,00 %
Miljøtiltag i boligen	6,50 %
Økologisk byggeri	6,00 %

Da vi ikke hidtil har haft brug for at registrere, hvor lånene ligger pantmæssigt, kan vi ikke bare placere lånene i de nye kategorier. Lånene løber derfor videre til uændret rentesats, med mindre kunden henvender sig til os og beder om at få lånet ændret – eller der byder sig en lejlighed til at se på kundens økonomi, f.eks. hvis der skal bygges til eller andet. Så vil vi se på, hvordan lånet konkret ligger i forhold til ejendommens værdi – og måske kan ejendommens belåning yderligere optimeres ved samme lejlighed.

For at vi kan placere et boliglån i de nye kategorier, skal der foreligge en vurdering af ejendommens værdi. Denne kan vi skaffe via en konkret vurdering fra Totalkredit (Merkur har egne vurderingsfolk, eller vi samarbejder med lokale vurderingsfolk, alt efter ejendommens adresse), eller det kan være købsprisen eller en anden konkret vurdering.

Andelsboliglån kan også fortsætte til de gamle satser, uden at der etableres pant. Lånet skal have en vis størrelse for at det kan betale sig at ændre det. Pantsætningen koster en afgift til staten på 1,5% + 1.400 kr. – dvs. skal et andelsboliglån på 100.000 kr. sikres med pant, koster det 2.900 kr. i statsafgift.

Lån til biler for erhverv, institutioner og delebilordninger

Billån er et marked med stor konkurrence, og for at gøre det attraktivt for vore institutions- og erhvervskunder at låne til f.eks. varebiler og minibusser til institutioner, har vi indført en ny sats på 5,00% p.a. til sådanne lån. Udbetalingen skal være mindst 20%, og lånet skal sikres med pant i bilen.

Den nye sats gælder også for lån til personbiler anvendt i delebilordninger.

Forhøjelse af stiftelsesprovision

Fra 10.09.2004 forhøjer Merkur stiftelsesprovisionen for nye lån fra 1,0% til 1,5% for at få en bedre dækning af de omkostninger, Merkur har ved behandlingen af en lånesag. Satsen er stadig konkurrencedygtig, da de fleste pengeinstitutter tager 2,0% i stiftelsesprovision.

Nytt fra Cultura

Nytt kontosamarbeid med Framtiden i våre hender

Framtiden i våre hender er en organisasjon som arbeider tverrpolitisk for miljøansvar og rettferdig fordeling av verdens ressurser. (Les mer på www.fivh.no.) Når du åpner en FIVH-konto, forplikter Cultura Bank seg til å gi et bidrag til Framtiden i våre hender som utgjør 1,50% av gjennomsnittlig inntækt på kontoen. Du får en rente som svarer til rentetrinn B i prislister, for tiden 0,40%. Du kan ta ut 1 uttak pr. måned gebyrfritt, uttak utover dette belastes med kr 50,- pr. uttak.

Mens pengene dine står i banken vil de gjøre god nytte for seg gjennom Culturas låneprosjekter.

Fra tidligere har Cultura et tilsvarende samarbeid med Redd Barna, Regnskogsfondet og WWF-Norge.

Nettbank

I mai ble Culturas nettbank satt i drift. Den har vært populær, og antall brevgiroer er omtrent halvert i løpet av de første 3 månedene. Vi anbefaler nettbanken som et miljøvennlig betalingsalternativ, men vil fortsette å tilby brevgiro til dem som foretrekker det.

I nettbanken kan du se saldo og bevegelser på alle dine konti, betale regninger og motta kontoutskrift.

Nettbanken er særlig beregnet på privatkundernes behov, men den kan også godt brukes av mindre bedrifter og foreninger. Se også informasjon på www.cultura.no, der du kan bestille nettbank.

Det er ikke etableringsgebyr eller årsgebyr på nettbanken. Du betaler kr 2,- pr. nettgiro, mens overføringer mellom egne konti i Cultura er uten gebyr.

Har du spørsmål om nettbanken, send en e-post til cultura@cultura.no.

For mye post fra oss?

Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

Abonnement på Pengevirke

I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved å kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig fastsatt abonnementsavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk giroen "Pengevirke 2004".

Stor interesse for investering i Merkur

Vi er glade for den store interesse, der er for at investere i vores andelsbeviser. Vi har pr. 31. august 2004 andele for 52.751.877,00 kr, fordelt på 14.946.676,00 kr. A-andele og 37.805.201,00 kr. B-andele, i alt en vækst på over 20% på et år.

Investering i Merkur-andele er en meget effektiv måde at understøtte en positiv udvikling på - jo større andelskapital, jo flere opgaver kan Merkur potentielt løse.

A-andelene købes og sælges til 100. B-andelene handles til en kurs, der reguleres

efter Merkurs regnskabsmæssige resultater, pt. er kursen 132. Hvis andelshaverne sælger deres andele og får en kursgevinst, vil gevinsten være skattepligtig i.h.t. skemaet. Skattereglerne er ikke ændrede, men for god ordens skyld gentages de her:

Personer:	Gevinst:	Tab:
- ejertid på under 3 år:	Beskattes som kapitalindkomst	Modregnes i gevinst på andre andele/aktier ejet i mindre en 3 år. Fremføres i 5 år
- ejertid over 3 år:	Beskattes som aktieindkomst. Op til 41.100 beskattes med 28%. Følgende afkast beskattes med 43%	Fradrag i anden aktieindkomst på ikke børsnoterede aktie/andele. Skatteværdien af negativ aktieindkomst modregnes i skat af anden indkomst. Udbytteskat refunderes.
Selskaber:		
- ejertid under 3 år:	Skattepligtig	Modregnes i fortjeneste på andre andele/aktier ejet u. 3 år. Fremføres i 5 indkomstår
- ejertid over 3 år	Skattefri	Ikke fradragsberettigede

Udstilling i Merkur Århus Håndarbejde fra Borneo

Merkur Århus udstiller billeder og genstande fra Borneos indfødtes dagligdag, som Ph. d. (i etnobotanik) Hanne Christensen har med sig fra sine ophold på Borneo. Hun har gennem 2 år boet hos familierne i små isolerede bysamfund dybt inde i regnskoven og studeret deres dagligdag. Udstillingen afspejler Hanne Christensens fascination af den enorme viden som mennesker i regnskoven har

om deres omgivelser, og hvorledes de bruger deres viden til at skaffe sig stort set alle daglige fornødenheder.

Udstillingen kan ses alle hverdage kl. 10-15 (torsdag 10-17) frem til den 10. november 2004 i Merkurs lokaler, Sct. Clemes Torv 17, 8100 Århus.

Odense Cykeltaxa

Af Per Gilfelt

Efter at have erfaret, at man i København skulle i gang med at starte cykeltaxaer op, var jeg ikke i tvivl. Det måtte prøves! I min egen skab af formand for det lokale cyklistforbund havde jeg gode kontakter både til byens turistchef og teknisk forvaltning og i november 2001 gik jeg i gang.

Som noget af det første tog jeg til Stockholm for at se på nogle cykeltaxaer som var til salg dér. I en parkeringskælder stod 20 cykeltaxaer opmagasineret for vinteren. Prøvekørte én - men vi blev aldrig enige om prisen.

Tilbage i Danmark fik jeg et tip fra lederen af Odense Kommunes Park og Vej, Troels Andersen om at kontakte nogle lokale produktionshøjskoler og spørge om der ikke var nogle friske unge, der ville prøve at bygge Odenses og for den sags skyld Danmarks første cykeltaxa vest for Storebælt. Gamby Produktionshøjskole sagde ja og allerede efter ca. 3 måneder stod cyklen klar ude på gårdspladsen i den lille landsby nær Bogense. Efter forskellige "fødselsproblemer" kom cykeltaxaen til Odense og der kunne holdes officiel indvielse den 5. juli 2002 med præsentation og omtale i TV2-Fyn og Fyns Stiftstidende.

Al teknisk assistance blev overdraget til byens førende cykelhandler City Cykler, Vesterbro, Odense C.

Hermed var Odense cykeltaxa kommet i gang.

På "BADSTUEN" - et medborgerhus i centrum mødte jeg kort efter Amdi Hansen fra Merkur, som lige var kommet til byen for at starte en Odense afdeling op. Vi blev hurtigt enige om at hjælpe hinanden! Merkur hjalp mig ved at købe reklameplads på cyklen og jeg kunne via den nye cykeltaxa vise, at der også var kommet en ny og spændende bank til byen.

Siden denne aftale kom i hus har Merkur været med til at støtte op omkring vores fælles projekt i nu snart to hele sæsoner, hvilket jeg er meget, meget glad for i og med at der også er mange udgifter forbundet med det at drive en heltidsforretning.

Planer om udvidelse

Til næste år (2005 sæsonen) vil "Pers Cykeltaxa" som følge af H.C. Andersens 200 års jubilæum starte en måned tidligere - nemlig den 1. april og slutte ved udgangen af oktober. Odense By vil helt sikkert få flere turister i den anledning - og jeg vil forsøge at udbrede kendskabet til cykeltaxaen via TV, aviser, ugeblade m.m.

Allerede nu kan jeg henvise til min hjemmeside: www.pers-cykeltaxa.dk.

I november sidste år opstod pludselig en

anden mulighed for udvidelse. En nordmand havde i tre år haft en supermoderne cykeltaxa stående i en garage nær Randers. Han havde selv kørt 3 måneder i København, men blev kaldt hjem til Kristianssand for at overtage driften af sin fars selskabslokaler.

Den er med 21 gear, skivebremse, fjedre i sædet m.m. - specialbygget til formålet på en cykelfabrik i Denver, USA.

Derfor overvejer jeg til næste års stort anlagte HCA-begivenhed, at leje Gamby-cyklen ud til unge studerende og selv køre USA-cyklen. Merkur vil naturligvis få tilbudt reklame på begge cykler!

Og hvorfor ikke udvide "flåden" med endnu én, så vi måske til sidst kan få lukket den indre by for motoriseret trafik?

Per Gilfelt er uddannet engelsksproglig korrespondent. Inspireret til cykelprojektet efter talrige cykelferier i udlandet bl.a. en måneds cykeleventyr i Vietnam og 14 dage på Cuba og i Bulgarien. Kendskab til sprog og fremmede kulturer kan nu komme til anvendelse under kørsel med udenlandske kunder. Aktiv i dansk cyklistforbund.
Telefon 2812 7513
www.pers-cykeltaxa.dk.

Papuakids hjælper børn i Vest Papua

Gadebørnene i Vest Papua har hårdt brug for hjælp. De lever et barsk liv med misbrug, sygdom og prostitution. De sover på gaden, under biler eller i tomme bygninger. Hidtil har de kun haft hinanden – nu har de Papuakids.

Et nyt initiativ

Papuakids er en forening, som arbejder for at forbedre børnenes levevilkår og få dem væk fra det hårde liv i gaderne. Foreningens projekt er at etablere og drive et shelter i Vest Papuas hovedstad Jayapura.

Overlevelse og håb for fremtiden

Foreningen Papuakids skal først og fremmest hjælpe børnene med husly, mad, medicinsk behandling og en mulighed for at komme væk fra gaden, prostitution og misbrug. Derudover har børnene et akut behov for oplysning om HIV og AIDS, som hænger provinsen.

Papuakids

Albaniensgade 4, 3.th
2300 København S
Telefon 6133 2345
Kontonr.: 8401-1056904
info@papuakids.dk
www.papuakids.dk

Anderledes ferie?

Nepenthes har i mange år arbejdet med udviklingsprojekter i Honduras. På denne rejse trækker vi derfor på egne lokale erfaringer og engagement. En dansk rejseleder fra Nepenthes er guide på turen, der både byder på natur- og kulturoplevelser samt besøg på nogle af Nepenthes' udviklingsprojekter.

Tag med på en Anderledes Ferie – der bl.a. indeholder følgende rejsemål:

COPAN RUINAS

Et kulturelt og historisk spændende besøg ved Maya-indianernes fascinerende ruiner.

RESERVATET CUERO Y SALADO

Sejltur i mangroveskoven.

NATIONALPARKEN – PICO BONITO

Unikke naturoplevelser i tropisk regnskov ved den frodige kyst. Vandring og forfriskende svømmetur i et af de mange vandfald i Pico Bonito.

BESØG I LANDSBYER

Omkring Pico Bonito besøger vi flere landsbyer, hvor Nepenthes er involveret i udviklingsprojekter, og får et indblik i landbefolkningens levevilkår. De lokale forsøger i samarbejde med Nepenthes at skabe en udvikling, der både tilgodeser natur og økonomi, igennem bæredygtigt skovbrug og turisme.

Vores skovprojekt handler om at skabe bedre økonomiske rammer for grupper af skovbrugere, ved blandt andet at åbne nye markeder. Store skovområder er blevet FSC certificeret, for at få adgang til disse markeder, og for at sikre at skovens ressourcer forvaltes bæredygtigt. Vi besøger et tømmer-

værksted, hvor der produceres møbler til bl.a. COOP Danmark.

Vores turismeprojekt forsøger at skabe økonomisk nytteværdi af flere landsbyers fantastiske beliggenhed nær fredede områder. Det indebærer, at stisystemer i de beskyttede områder forbedres, at landsbyboerne uddannes i hygiejne, service, administration m.m. – og at de tilbydes mikro-kreditter. Formålet med turismeprojektet er således at tilgodese både miljøet og de mindre erhvervsdrivende og påvirke regionale og nationale turismestrategier.

TROPEØEN ROATAN

Roatan ligger i det caribiske hav. Her kan du snorkle ved de smukke koralrev, solbade i sandet eller dase i palmernes skygge.

PÅSKEN 2005, 16.-29. marts eller
SOMMEREN 2005; 16.-29. juli.

Pris : 13.445,-

Interesseret? Få et detaljeret program hos Nepenthes Nature Tours

Telefon 86 13 52 32

www.naturetours.dk

Der er kun et begrænset antal pladser til rådighed.

Efteruddannelse for engagerede ildsjæle

Er du klædt på til de større faglige og personlige udfordringer, der stilles til dig som lærer, pædagog, rådgiver, leder eller?

Jo mere du ved om dig selv og dine grænser, jo bedre muligheder har du for at blive ved med at brænde – uden at brænde ud.

4-årig efteruddannelse.

1 x ugentlig. Dag- eller aftenhold.

Nye hold starter jan. 2005.

Optagelseskriterier: Færdiggjort anden udd. og min. alder 28 år.

Åbent Hus:

19.okt.og 6.dec. 2004 kl. 16.00 - 20.00.

PUC

Psykoterapeutisk UddannelsesCenter

Sdr. Jernbanevej 33, 3400 Hillerød

Telefon 48 26 14 46 eller

puc@psykoterapeuterne.net

SKOLEN MED MERE END 10 ÅRS ERFARING

Vi overvejer...

– fremover kun at bringe nyheder og meddelelser til de respektive læsere i hvert land. Det kan gøres ved fx at friholde et opslag i bladet og så lade hver af bankerne disponere over de pågældende sider: Cultura-nyheder kun til norske læsere og Merkur-nyheder kun til danske læsere. Derved undgår vi at "belaste" læserne med uvedkommende informationer – men samtidig forsvinder den gensidige indsigt i de to virksomheders udvikling, som man har kunnet følge igennem bladet. Hidtil har Cultura udsendt separat nyhedsbrev til kunderne 3-4 gange årligt. Dette kunne fremover indarbejdes i bladet og dermed spare en del porto og papir???

Dette er overvejelser - og vi modtager gerne synspunkter fra læserne.

Veje til selvet i dybdepsykologi og spirituel kristendom

Weekend kursus d. 29.- 30. jan. 2005. kl.10.00-18.00 på PUC i Hillerød

Hvordan finder jeg en dybere mening med tilværelsen?

Hvad er min sande menneskenatur?

Hvordan kommer jeg i kontakt med mit dybere ubevidste selv?

Disse eksistensielle spørgsmål belyses ud fra dybdepsykologi og spirituel kristendom. Der redegøres for de specifikke veje til menneskets egentlige væsenskerne – selvet – i C.G. Jungs og S.Grofs dybdepsykologi samt i Steiners og den ortodokse Østkirkes mystiske kristendomsforståelse.

Kursusleder: cand.mag Jørgen Braren Lauritzen, forfatter til bogen, "Kristusvejen".

Pris: kr. 1.250,- incl. kaffe/te med kage og lækker vegetarisk frokost.

Sted: PUC, Psykoterapeutisk UddannelsesCenter, Sdr. Jernbanevej 33, 3400 Hillerød.

Yderligere beskrivelse af kurset: Telf. 4826 1446 eller puc@psykoterapeuterne.net

Too Perfect: Seven New Denmarks

– Et visionært udstillingskoncept om dansk arkitektur og design

I stedet for at designe perfekte stole, lamper, tøj og facader skal danske arkitekter og designere i fremtiden løse globale udfordringer. Udstillingen er udviklet i et samarbejde mellem den canadiske designer Bruce Mau og tegnestuen PLOT.

Udstillingen vises frem til marts 2005 i Dansk Arkitektur Center, Strandgade 27B, København K.

www.dac-rethink.dk

www.dac.dk

Aktuelle Bøger

Forudsigelig fiasko. Konflikten i Irak og Danmark som besættelsesmagt. Af Jan Øberg. Tiderne Skifter 2004. ISBN 87-7973-089-2. 304 sider. 268 kr.

På baggrund af konkrete analyser af de officielle vestlige motiver til krigen mod Irak viser freds- og fremtidsforsker Jan Øberg hvordan chancerne for en fredelig udgang var de dårligst tænkelige i den proces som USA og deres allierede satte i gang udenom FN og Sikkerhedsrådet. Han dokumenterer hvordan mangelfuld konfliktanalyse og ukyndig konflikt-håndtering stik imod hensigten har bidraget til at øge grundlaget for terroren. Bogen går hele vejen rundt om den ulykkelige Irak-krig og giver læseren baggrundsviden og en indsigt, der ikke kan opnås gennem nyhedsmedierne. Men forfatteren går videre og anviser konkrete handlingsmuligheder og forslag til hvad vi i Vesten må gøre for at rette op på forholdet til irakerne og den muslimske verden.

Bådeog, En innføring i konfliktarbeid. Kagge Forlag AS 2003. ISBN 82-489-0337-0. Af Johan Galtung.

Johan Galtung er nok en af de første og mest kendte personligheder indenfor emnet fredsforskning og konfliktløsning. Født i 1930 og med over hundrede bogudgivelser bag sig. I "Bådeog" viser han fællestræk ved konflikten som fænomen – hvad enten det foregår på det nære plan, mellem to personer, imellem grupper i samfundet, mellem stater eller imellem regioner og civilisationer. Der er fællestræk ved alle konflikter og dermed også ved konflikters løsning. Det gælder ikke om at vinde eller tabe men om at overleve, om velvære, frihed og selvudvikling. Dette er en nyttig grundbog for den der vil lære basale færdigheder omkring konflikt-håndtering – skrevet af et indsigtfuldt menneske med verdensenerfaring og menneskekundskab.

Netværkssamfundet og dets opståen. Af Manuel Castells. Hans Reitzels Forlag 2003. ISBN 87-412-2501-5. 438 sider. 395 kr.

Manuel Castells (f. 1942), professor i sociologi ved University of California. Denne bog er et forsøg på at gennemskue og beskrive de økonomiske og sociale forvandringsprocesser i det globale samfund præget og domineret af informationsteknologien. I disse processer spiller netværk en stigende rolle: økonomiske netværk, politiske netværk, kulturelle netværk, kommunikationsnetværk. Den ny økonomi som dominerer de sociale processer er funderet i netværk af kapital, ledelse og information med adgang til teknologisk knowhow. Således er samfundet præget af informationsteknologiske netværk. Men de dominerende processer i den sociale struktur skyldes den ny økonomi, der ligeledes er organiseret i økonomiske netværk, politiske netværk, kulturelle netværk, hvor den altafgørende faktor er om man er med i netværket eller ej.

Ethnobotany of the Iban & the Kelabit.

Af Hanne Christensen. Forest Department Sarawak, Malaysia - NEPCon - University of Aarhus. 2002. ISBN 87-988773-0-5. 381 sider. 200 kr.

Henvendelse til hc@nepcon.dk

Hanne Christensen, er cand. hort. fra Landbohøjskolen i København. Bogen er en bearbejdning af hendes PhD i økonomisk botanik ved biologisk institut i Århus: "The potential of wild plants for cultivation". Det er en etnobotanisk studie i hvordan to oprindelige langhussamfund på Borneo anvender de lokale planter i deres dagligdag og samtidig en vurdering af det potentielle, der ligger i at anvende visse af planterne til fremtidig jordbrug. Hanne Christensen har i de to pågældende samfund registreret brugen af næsten 1200 forskellige planter fordelt på 172 botaniske familier. Mindst 15 af disse planter er ikke tidligere videnskabeligt beskrevet.

Risikosamfundet – på vej mod en ny modernitet.

Af Ulrich Beck. Hans Reitzels Forlag 1997. ISBN 87-412-3044-2. 374 sider. 385 kr.

Risikosamfundet er det globale samfund med dets indbyggede grænseløse trusler mod helheden (aids, forening, terrorisme, trafik genteknologi, atomkraft...). Ulrich Beck (f. 1944) professor i sociologi ved München Universitet. Bogen er ikke ny men en klassiker indenfor samfundsvidenskaben.

Verden i forandring VI, Temaartikler om EU og udviklingslandene.

Syddansk Universitetsforlag 2003. ISBN 87-7838-884-8. 86 sider. 100 kr. + forsendelse

Lederne og det sociale engagement.

Af Anders Rosdahl og Hans Uldall-Poulsen.

Socialforskningsinstituttet.

ISBN 87-7487-715-1. 174 sider. 140 kr.

En anden verden er mulig, hvis ...

– om globaliseringen. Af Susan George. ISBN 87-990361-1-8. Forlaget Sohn 2004. 252 sider. 249 kr.

Forfatteren mener ikke det nuværende økonomiske system vil kunne bidrage til at formindske ulighederne i verden. Forandringerne kan ikke overlades til hverken erhvervslivets ledere eller repræsentanter for den gamle partipolitik. Tingene ændrer sig, hvis flest mulige mennesker beslutter sig for det og arbejder på det. Bogen giver et kritisk billede af globaliseringen og af de kræfter, der i dag styrer udviklingen.

Hvor går veien videre?

Der ikke lett for oss å forstå menneskene i middelalderen, de levde helt annerledes, de tenkte annerledes og hadde helt andre verdier. Men en gammel egypter ville heller ikke ha forstått mye av forholdene i middelalderen. Utvikling er ikke bare noe som foregår på det biologiske området, men også på det erkjennelsesmessige og sosiale. Denne utviklingen går ikke rettlinjet, men i sprang. Slike sprang kalles ofte for paradigmeskifter. Et paradigme definerer en ramme, det fastsetter grensene for de holdningene det er akseptabelt å innta dersom man ikke skal ekskluderes fra et miljø. Men når menneskene i en årrekke har arbeidet med å fylle bildet innenfor den gamle rammen, begynner det å hope seg opp spørsmål som de ikke finner svar på innenfor det etablerte paradigmet. Det som i en tid var fruktbart, kan senere bli et hinder. De gamle sannhetene blir utilstrekkelige og nye og større synsvinkler presser seg fram.

Mange opplever at vi nå lever i en tid som er moden for en utvidet virkelighetsforståelse. Men hva er det som kan bringe oss videre? Vil det nye komme av seg selv eller er det på tide å søke aktivt etter nye veier? Dag Andersen har tenkt grundig gjennom denne problematikken og har lagt frem sine omfattende tanker i boka "Det 5. trinn". Dag Andersen har en omfattende yrkeserfaring både fra norsk og litauisk samfunnsliv.

Hullet i sentrifugen

Han kaller vårt nåværende utviklingsnivå for trinn 4. På dette trinnet er den gjengse virkelighetsoppfatningen at den fysiske materielle verden er det eneste som er virkelig og at livet er en evig konkurranse. "I vår tid konkurrer vi på en serie markeder: ekteskapsmarkedet, arbeidsmarkedet, boligmarkedet, vi konkurrerer om sosial oppmerksomhet og så videre. Det gjelder å skaffe seg en størst mulig bit av kaka og sikre seg ved å få tilstrekkelig kontroll over sin egen situasjon – ved å kontrollere omgivelsene: En trygg jobb der man har gjort seg uunnværlig, en godt plassert formue og en ektefelle man kan stole på. (...) Den ressurssterke har i dette systemet stor frihet til å forfølge og leve ut sine ønsker og behov."

Men stor frihet gir ikke nødvendigvis stor lykke: "Proessen føles stadig hulere; materialis-

mens karusell likner på andre karuseller, man presses mot ytterkanten og det oppstår et vaku-um i midten, som i en sentrifuge. Det er grenser for hvilke emosjonelle gevinster man kan få av nye tekniske hjelpemidler og nye pyntegenstander. Vakuemet fylles med underholdning. (...) Underholdning er ikke ment å ha varig verdi, oppdragende virkning eller lignende. Underholdning er noe som skjer i øyeblikket, som fyller oss med emosjonelt stoff og spiller på våre følelser. (...) Det fyller vakuemet og gjør at vi ikke behøver å plages med vårt eget emosjonelle liv".

Kreativt fellesskap

Dag Andersen har mange treffende og velformulerte beskrivelser av vår samtid. Beskrivelsene av barnas og historiens utvikling er mer overfladiske, men de er likevel en hjelp til å forstå at utvikling foregår i sprang. Det som opptar Andersen mest og som burde oppta oss alle, er hvordan vi kan komme videre før vi blir helt most mot sentrifugeveggen. Noe som kan peke fremover er den opplevelsen vi kan ha i kreative grupper. I en slik sammenheng kan mennesker skape noe som ikke uten videre kan forutsies, og som overgår summen av det de kunne ha utrettet hver for seg. "De fleste av oss har nok glimtvis opplevd dette, i det vi kunne kalle "den gode samtale", samtaler der vi opplever at vi inspirerer hverandre, der vi føler at vi overgår oss selv. (...) Når vi inspirerer hverandre, kan vi tydelig merke at vi øker hverandres energinivå og åpner for kreativitet." Vi er nå kommet til det Andersen kaller emosjonell energi. En energi du bare får mer av desto mer du bruker. I den grad vi kan vende fokuset over fra materialsime til emosjonell energi, vil vi ha grunnlag for en helt ny samfunnsutvikling. Selv om dette til en viss grad praktiseres, vil det kreve at vi utvider vår bevissthet slik at vi kan få bedre kontakt med det området hvor intuisjonen og den frie og ubegrensede emosjonelle energien kan hentes fra.

En kan kanskje si at Andersens forhåpninger til hvor lett dette skal kunne skje er litt naive, men det er ikke så farlig. Han har ikke til hensikt å være noen guru. Hans mål er å bevissgjøre om en retning, og han stiller helt essensielle spørsmål.

Dag Andersen, Det 5. trinn – veien til et nytt samfunn, Paradigmeserien, Flux forlag ISBN 82-996657-0-1

Tenkning på nye områder

Dag Andersen er også opptatt av at dette vil kunne innebære en mer spirituell virkelighetsforståelse. I boka beskrives erfaringer med fjernpersepsjon, meditasjon og selvutviklingskurs med tilgang til oversanselige opplevelser. "Problemet er ikke å skaffe seg slike opplevelser, mange har lært det etter 2-3 weekendkurs, og historien er full av slike opplevelser fra alle land og alle tider. Problemet ligger i å sortere det man opplever – og det er et spørsmål som knapt er blitt skikkelig stilt." Han antyder altså at tenkningen ikke bare må forholde seg til materielle faktorer, men også en utvidet virkelighetsforståelse. Han går ikke videre inn på hvordan dette skal bli mulig, men han tar oss gjerne med inn i nanoteknologi og mange andre fenomener og visjoner. Denne boken passer derfor for alle som ønsker å orientere seg i mange av de forestillingene som finnes i vår tid og som i liten grad kommer til uttrykk i dagsaviser og tv-programmer. Det er mye han vil vise oss, men hele tiden vender han tilbake til sitt hovedanliggende om at vi må lære å kjenne lovene for den emosjonelle energien. Vi må oppdage at den belønning som kommer innenfra kjennes mer ekte enn omverdenes belønninger. "Det er prosessen i seg selv som er belønningen, som gir mening, energi og glede. Skjønt følelsen av glede ikke alltid er så stor mens det pågår; den kunne ødelegge konsentrasjonen, og det kreves ofte store anstrengelser. Ofte er det først etterpå vi kan føle på gleden ved det vi har gjort."

Mange av ideene i denne boka kan diskuteres og det er også meningen. Dag Andersen selv har et avslappet forhold til sitt eget budskap – "Den eneste bastante påstand i denne boken er at det er uendelig langt til den endelige sannhet". Arne Øgaard

ENKELTE SPØRGSMÅL

Rigets Førstemand
Anders Fogh Rasmussen
sendte Danmark i krig

Folkeretslig Gerningsretfærdighed?

David & Goliath
i nyskøn alliance

Fata Morgana?

Den fæle Kalif
i Bagdad
blev fældet –
væltet ned af sin selvopsats

Ørkenræven
forsvandt i sine underjordiske gange

IH – hvor vi gungrer
David & Goliath
i Basras og Bagdads gader

Saddam blev for meget

I Demokratiets Hellige
Folkerettens krænkede Navn
gik vi til angreb
mod Diktatoren
og hans lakajgængere

Bush - Blair
vor egen Anders ikke at forglemme
samt den demokratisk sindede –
uretfærdige uegennyttige
SILVIO BERLUSCONI
med flere Europæiske "Folketjenere"
gled i Oliekorstog
for at befri
et Arabisk Folk
fra Tyranen
og hans spøgelsesmasseødelæggelsesvåben

Så kan Olien igen flyde
til Vestens Sande Rene Jomfrueres oplysende lamper

Superstatsmanden Goliath
og hans medløbere
vandt krigen

Ildkraften brændte ørken og yngel
jog ræv og ørkenrotter i hullerne
væk fra dagens skærende Lys

HVORDAN VINDER FREDEN?
HVEM FINDER EN LILLE PRINS?
Nu – når David er i ledtog

HVEM VANDER ROSEN
OG GØR RÆVEN TAM?

Bjarne P. Ejaas

Hadruplund

– indvielse af nye lokaler

Hadruplund er et opholdssted i Odder kommune for psykisk udviklingshæmmede børn i alderen 6 til 18 år. Stedet er etableret i 1999 i en nedlagt firelænget gård i landsbyen Hadrup. Institutionen fik for nogle år siden af Århus Amt godkendt en udvidelse, så man nu kan tage imod 14 børn, der kommer fra hele Jylland. Ombygningen og ibrugtagningen blev fejret med en indvielse den 10. september 2004.

Læs mere på www.hadruplund.dk

ERHVERVSLEJEMÅL - centralt i Århus

Midt på strøget i Århus fremlejer Merkur 100 m² lokaler til erhverv. Lejemålet er en del af Merkurs nye lejemål på i alt 300 m², der reelt består af 2 selvstændige lejemål på henholdsvis 200 m² og på 100 m² – og hvor Merkur p.t. udnytter de 200 m².

Fakta om lejemålet:

Lejemålet består af et stort lyst rum på ca. 80 m² med vinduer både til Sct. Clemens Torv og til gårdsiden. Derudover er der et godt personale- rum, depot og et toilet. Lejemålet har selvstændig indgang og fremstår som et selvstændigt lejemål. Lejen er 850 kr. pr. m² og fremlejetiden kan aftales til maksimalt 2 år.

Den Almennyttige Andelskasse
Afdelingsdirektør Heinrich Hansen
tlf. 87 30 97 60 eller Heinrich@merkurbank.dk

Sundhedskost i Aalborg

Grundet naturligt generationsskifte er velfungerende helsekostforretning til overtagelse snarest.
Beliggende i attraktivt kvarter. 5 min. gang til busterminal og banegård.

Henvendelse Mona Rasmussen
Telefon 98 11 69 55
Mellem 9.00-17.30

CULTURA BANK

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskaping på.

Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Målsetningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige prosjekter. Videre å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og banken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskaping kan innarbe-

ides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egenytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land herunder også de nordiske land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øyeblikket en balanse på ca. 200 mio. NOK. Det er 12 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt som socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover

den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Næsten 9.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlånspolitik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål – fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øyeblikket en balance på over 578 mio. kr. Af det samlede udlån på 350 mio. kr. udgør de almennyttige, samfundsgavnige projekter ca. 75%. De øvrige udlån er til private - fortrinnsvis til boligformål.

Merkur har 36 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus og København, kontor- og mødefaciliteter i Odense samt medvirkende i et spirende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Cultura Sparebank Postboks 6800 · St. Olavs plass · N-0130 Oslo · Tlf. +47 22 99 51 99 · cultura@cultura.no · www.cultura.no

Merkur Vejgaard Møllevvej 3 · Postboks 2039 · DK-9100 Aalborg Tlf. +45 98 10 18 35 · merkurbank@merkurbank.dk · www.merkurbank.dk

"Never doubt that a small group
of thoughtful, committed citizens
can change the world.
Indeed it is the only thing
that ever has."

Margaret Mead
(1901-1978)